

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra pedagogiky

Bakalářská práce

SMRT A VOJÁK ARMÁDY ČESKÉ REPUBLIKY

Vedoucí práce: Mgr. Tomáš Veber, Th.D.

Autor práce: Jindra Krejčířiková

Studijní obor: Pedagogika volného času

Ročník: třetí

2016

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Tomáši Vebrovi, Th.D., za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou bakalářskou práci vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce.

Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikační práce Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

4. března 2016

Jindra Krejčířiková

OBSAH

ÚVOD	6
TEORETICKÁ ČÁST	8
1 VOJÁK.....	8
1.1 Definice pojmu	8
1.2 Pohled do minulosti	8
1.3 Voják v novodobé historii.....	9
1.4 Výstupy z provedených rozhovorů na dané téma.....	11
2 SMRT.....	14
2.1 Definice pojmu	14
2.2 Přijímání smrti	14
2.3 Smrt jako součást života	15
2.4 Lze smrt pochopit?.....	16
2.5 Výstupy z provedených rozhovorů na dané téma.....	18
3 VÁLKA.....	20
4.1 Definice pojmu	20
4.2 Zdůvodnění války	20
4.3 Válka – konec lidství	22
4.4 Výstupy z provedených rozhovorů na dané téma.....	23
4 STRACH.....	25
4.1 Definice pojmu	25
4.2 Projevy strachu	25
4.3 Obrana proti strachu.....	26
4.4 Psychická traumata u vojáků	27
4.5 Výstupy z provedených rozhovorů na dané téma.....	28
5 UPOMÍNKY NA PADLÉ.....	30
6 PSYCHOLOGICKÁ SLUŽBA A DUCHOVNÍ SLUŽBA AČR	34
6.1 Vojskový psycholog	34
6.2 Vojenský kaplan	36
6.3 Výstupy z provedených rozhovorů na dané téma.....	41
PRAKTICKÁ ČÁST.....	43

7 ÚVOD DO PROBLEMATIKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	43
7.1 Cíl výzkumu.....	43
7.2 Metoda výzkumu	43
7.3 Volba účastníků	44
7.4 Postup šetření.....	44
7.5 Okruhy pro rozhovory	45
7.6 Rozhovory.....	46
ZÁVĚR	73
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	75
ABSTRAKT.....	79
ABSTRACT.....	80

ÚVOD

Při spojení slov voják a smrt každého napadne, že se jedná o přirozené a logické spojení. Ale je tomu opravdu tak? Od pradávne minulosti bojovníci v krvavých sečích umírali a zabíjeli své nepřátele, a tak jako v minulosti, tak i dnes nám smrt spojená s válkami nepřipadá nijak nepochopitelná a nijak zvlášť nepřemýšlíme nad dalšími souvislostmi s tím spojenými.

Důvodem zpracování mé bakalářské práce na toto téma je fakt, že sama jsem již přes dvacet let příslušnicí armády a strach ze smrti jsem si nikdy nepřipouštěla. Vytěsnila jsem obavu z vlastní smrtelnosti i při mé účasti v zahraniční misi a chtěla jsem pomocí své práce zjistit, zda i ostatní kolegové zažívají podobné zkušenosti.

Ve své práci jsem se zaměřila na témata spojená s armádou a smrt k nim rozhodně neodmyslitelně patří také. Mým cílem je přiblížit pojem voják a zjistit, co vede ženy a muže v uniformách k tomu, aby pozvedli zbraň a nasadili život kdykoli dostanou rozkaz. Chtěla bych se zaměřit na to, jak vojáci pohlížejí na smysluplnost válek, smrt a strach s tímto spojený. Zda dokáží přijmout nabízenou pomoc ze strany psychologů a vojenských kaplanů a jak vidí smysluplnost jejich působení v armádě.

V první, teoretické části práce, nejprve představím myšlenky a názory obsažené v odborné literatuře, které přiblíží pohled na smrt, válku, strach mnoha autorů, kteří se touto problematikou zabývali a doposud zabývají.

V první kapitole přiblížím pojem voják, a to nejen z pohledu historie. Především současnost může nabídnout zajímavý pohled na armádu a obraz vojáka, mnohdy tak zkreslený a pokroucený v očích veřejnosti. Druhá kapitola obsahuje pohled na smrt. Na danost, která v lidech vyvolává obavy a její nevyhnutelnost všechny děsí od počátku věků. Je jen otázkou, zda je možné postavit se k její neodvratitelnosti tak, aby život nebyl jen pomyslnou čekárnou na její příchod. Třetí kapitola představí pojem, který se smrtí logicky souvisí a přináší ji lidstvu nejhojnější měrou. Válka je zřejmě tou největší původkyní zmaru, bolesti a smutku v lidské historii, jelikož svým běsněním nebere životy jen

příslušníkům zneprátelených armád, ale především nevinným obyvatelům a to mnohdy zcela neobhajitelným způsobem. Následně bude přiblížen fenomén strachu a úzkosti, který k předcházejícím tématům neodmyslitelně patří. Strach zažívá každý, nejen voják nasazený v ozbrojeném konfliktu.

Úcta, vděk a vzpomínka na padlé jsou součástí páté kapitoly, která nabízí pohled na to, jak se česká společnost staví k obětem válek a k jejich památce. V poslední kapitole teoretické části práce bude představena činnost vojenských psychologů a kaplanů, kteří jsou neodmyslitelnou součástí armády a přináší svou přítomností pomocnou ruku vojákům jak v dobách míru, tak je doprovází i do zahraničních operací.

Praktická část obsahuje rozhovory s vojáky a vojákyněmi, kteří se ve svém životě zúčastnili zahraničních misí, a jejich pohled na výše uvedená témata by se měl stát stěžejní pro konfrontaci s teoretickou částí. Snažila jsem se svou prací poukázat na to, jak dnešní příslušníci armády pohlíží na svou práci, její smysluplnost a rizika s ní spojená, smrt nevyjímaje.

Musím přiznat, že jsem se při této práci musela i po dvaceti letech v armádě zamyslet nad mnoha otázkami, které nebyly v mém životě doposud nijak podstatné, a zjistila jsem, že ani sebevětší zkušenosti a naučené postoje nezabrání tomu, aby se člověk začal vnitřně ztotožňovat i s názory, které by dříve slepě zatracoval.

Ve své práci jsem čerpala především z děl Johna Keegana¹ a Lawrence LeShana². Dále mi velmi pomohly názory a pohledy na danou problematiku autorů Douglase J. Daviese³, Elizabeth Kübler-Rossové⁴ a Olgy Dziakové.⁵

¹ Keegan, J. *Historie válečnictví*. Praha/Plzeň: Beta-Dobrovský, 2004. ISBN 80-7306-116-3.

² LeShan, L. *Psychologie války*. Praha: BB Art, 2004. ISBN 80-7341-178-4.

³ Davies, D. J. *Stručné dějiny smrti*. Praha: Volvox Globator, 2005. ISBN 978-80-7207-628-4.

⁴ Kübler-Rossová, E. *O životě po smrti*. Turnov: Arica, 1992. ISBN 80-900134-7-3.

⁵ Dziaková, O. *Vojenská psychologie*. Praha/Kroměříž: Triton, 2009. ISBN 978-80-7387-156-7.

TEORETICKÁ ČÁST

1 VOJÁK

1.1 Definice pojmu

Podle Českého etymologického slovníku lze původ slova vojna či voják odvodit od slova „voj“, což zastarale znamená vojenský oddíl či jednotku. V polštině znamená slovo *woj* „bojovníka“, v řečtině lze z tohoto slova odvodit význam pro slovo „spěchat, jít“ a ve staroitalštině „pronásledovat či usilovat“. Původní význam tohoto slova je tedy zřejmě (pro)následovat, či (pro)následovatel.⁶

1.2 Pohled do minulosti

Historie válečnictví se poprvé objevuje díky předchůdcům psaných znaků asi kolem roku 8000 př. Kr. na území Sumeru, ale to jistě neznamená, že se před objevením písma nebojovalo a neválčilo. Po objevení Jericha a díky vykopávkám z doby kolem roku 7000 let př. Kr. se zjistilo, že stavby hradeb a příkopů muselo být podníceno hrozbou nějakého dobře organizovaného nepřítele, takže historie válečnictví je tudíž mnohem starší než vznik prvních velkých říší.⁷

Je zajímavé, jaké rozdíly ve vedení boje se v historii objevovaly. Egypské vojsko bylo například do doby Nové říše ozbrojeno velmi primitivně a bitvy měly nádech spíše ceremoniálů a rituálů, k bojům stačily pazourkové oštěpy a kyje. Bojovalo se bez štítů a ochranné zbroje a s nepokrytou hlavou. Sumerská říše v období válečného stavu nahradila vůdce z řad kněží za vůdce válečníky a horečně zdokonalovala své zbraně i výstroj.⁸ Za typický válečnický stát lze však

⁶ Srov. Rejzek, J. *Český etymologický slovník*. Voznice: Leda, 2001. ISBN 80-85927-85-3, str. 718.

⁷ Srov. Keegan, J. *Historie válečnictví*, 2004. ISBN 80-7306-116-3, str. 107-115.

⁸ Srov. tamtéž, str. 118-124.

považovat především řeckou Spartu, kde byli již sedmiletí chlapani zařazováni do jednotek a podstupovali těžký výcvik, aby si jejich těla navykla na možné útrapy, které je po celý jejich budoucí život čekaly. Není divu, že jejich vojenský systém byl na rozdíl od méně militantních států doveden k dokonalosti.⁹ A co by byla historie válečnictví bez římských legií, které se staly se vzorem pro vojska novodobějších armád, protože byl převzat jejich systém na bázi disciplíny a profesionality, přijetím stálé vojenské služby, kdy byla služba umožněna nejen privilegovaným, ale i prostým lidem.¹⁰

I po mnoha staletích vidíme odkaz těchto již zaniklých říší a jejich vliv na vývoj vojenství je nesmazatelný. Každý národ, země či království disponovaly armádou, která po vzoru svých dávných předchůdců sloužila a slibovala věrnost. Měnila se jen jejich výstroj, výzbroj a uniformy. Boj muže proti muži je dnes nahrazen dalekonosnými zbraněmi, raketami a zbraněmi hromadného ničení. Kyje a luky nahradily postupem času meče či ručnice a ty zmizely do propadliště dějin s nástupem stále modernějších palných, chemických a biologických zbraní.

1.2 Voják v novodobé historii

*„Politika musí pokračovat; válka nesmí“.*¹¹

John Keenan netvrdí, že je v dnešní době úloha válečníka skončena, svět stále potřebuje kvalifikované vojáky a bojovníky, kteří jsou připraveni plnit své úkoly. Ale dnes by měli být bráni pouze jako ochránci hodnot a míru, bojující ve jménu svobody a bezpečí světa, chránícího naši civilizaci před hrozbami terorismu, radikalismu, teroru a totality.¹²

Vojáci vždy přísahali. Není důležité v jaké době, nebo komu a za jakých okolností. Vojenská přísaha je slib, závazek do budoucnosti, který je nutné splnit. Znění přísahy současných vojáků České republiky (platná od r. 1993):

⁹ Srov. Keegan, J. *Historie válečnictví*, 2004. ISBN 80-7306-116-3, str. 204-205.

¹⁰ Srov. tamtéž, str. 237.

¹¹ Keegan, J. *Historie válečnictví*, 2004. ISBN 80-7306-116-3, str. 323.

¹² Srov. tamtéž, str. 323.

"Já, voják ozbrojených sil, vědom si svých občanských a vlasteneckých povinností, slavnostně prohlašuji, že budu věrný České republice. Budu vojákem statečným a ukázněným a budu plnit ustanovení vojenských předpisů. Svědomitě se budu učit ovládat vojenskou techniku a zbraně a připravovat se k obraně České republiky a bránit ji proti vnějšímu napadení. Pro obranu vlasti jsem připraven nasadit i svůj život. Tak přísahám!"¹³

Znění vojenské přísahy je jasné asi každému. Je srozumitelné všem a je dané, co má voják dělat, čemu a komu je povinován, ale zvlášť naléhavě vyzní věta o nasazení vlastního života. Je otázkou, zda je jedinec schopen vyřknout něco tak definitivního a neodvolatelného a uvědomit si všechny důsledky takové přísahy.

„To, co nazýváme vojenskými ctnostmi, je to, co slabému lovcímu jedinci umožnila skupina: odvaha, spolupráce, osobní odpovědnost, loajalita, sebeobětování, vůdcovství. Člověk z takového pohledu miluje válku, protože je bytostně lovcem a protože jeho vývoj je založen na historii lovectví.“¹⁴

Být přítomen ve válce, zažít pocit nebezpečí, vzrušení, bojovat o život a dokázat přežít, to zřejmě vyvolává v lidech pocit vlastní důležitosti, ne-li velikosti.¹⁵ Vše má díky válce najednou smysl a voják zase dobrý důvod, proč nasadit život. Až válka skončí, přinese toto všechno opravdový smysl ze života a vzrušení z něj.¹⁶

Pro všechny je představa smrti v mnohdy zbytečných válkách něco nepochopitelného, nelidského a nesmyslného. Ptáme se, proč posílat své muže i ženy někam, kde je čeká jen smrt nebo zranění, i když se díky tisícileté historii lidstva potvrdilo, že žádná válka není spravedlivá a nikdy nic trvale nevyřeší.

V knize Carolyn Marvinové a Davida Inglea – Krvavá oběť a národ, autoři poukazují na fakt, že například Amerika vyznává jakýsi kult sebeobětování, kdy se vojáci hnáni patriotismem připravují k zabíjení a jsou ochotni na příkaz

¹³ Historie a druhy vojenských přísah [online]. 2015 [cit. 2015-07-22]. Dostupné na: <http://www.acr.army.cz/historie/-10111/>.

¹⁴ LeShan, L. *Psychologie války*, 2004. ISBN 80-7341-178-4, str. 31.

¹⁵ Srov. tamtéž, str. 118.

¹⁶ Srov. tamtéž, str. 105.

svého prezidenta a ve stínu své vlajky společně s ostatními spolubojovníky se ctí obětovat svůj život.¹⁷ Dle severských mýtů se do bájného místa Vallhaly dostali jen ti válečníci, kteří hrdinně a statečně padli na válečném poli.¹⁸ Podle některých antropologických výzkumů u mnohých raných společností byla u bojovníků tou nejdůležitější vlastností odvaha a sláva získaná ve válkách tou největší odměnou. Projev slabosti nebo zbabělosti by pro ně byl tou největší pohanou.¹⁹

Jsou i dnešní vojáci toužící sloužit v zahraničních misích vedeni stejnou hrdostí k národu, touhou plnit bez výhrad znění přísahy, prokázat svou odvahu, anebo je žene pouze touha po uznání a dobrodružství plné zážitků?

1.3 Výstupy z provedených rozhovorů na dané téma

Co voják to individuum, co člověk to jiný důvod být vojákem. Na základě rozhovorů je patrné, že touha být součástí armády podává jasný obraz o tom, jak důležitý je faktor finančního ohodnocení a sociálního zařazení pro každého z nás. Vliv nezaměstnanosti, touha po stálém příjmu je jedním z důvodů, proč se v minulosti i dnes hlásí muži a ženy do řad armády. Není však důvod k odsuzování, ani snižování jejich snahy o lepší život. Vybrali si povolání, které sebou nese mnoho povinností, úkolů a v rámci zahraničních misí a náročných výcviků i nebezpečí života, takže je celkem logické, že za toto všechno očekávají náležité ohodnocení. Dalším důvodem ke vstupu do armády je touha po splnění dětského snu, zájem o techniku a zbraně, snaha být prospěšný své vlasti, nebo stejně jako v mém případě jde o dobrovolné pokračování v rodinné tradici.

Jaký má voják vlastně být? Z odpovědí dotazovaných kolegů vyvstává obraz člověka, který je ochotný nasadit svůj život, je inteligentní, zdatný, slušný a schopný plnit své povinnosti. Je odborník, který spolehlivě ovládá svou zbraň i přidělenou techniku a zároveň jedná čestně a dokáže prokázat svou spolehlivost a loajálnost i v krizových situacích. Může se to jevit jako touha po obrazu

¹⁷ Srov. Davies, D. J. *Stručné dějiny smrti*, 2005. ISBN 978-80-7207-628-4, str. 81.

¹⁸ Srov. Kerrigan, M. *Historie smrti*. Praha: Deus, 2008. ISBN 978-80-87087-55-8, str. 24.

¹⁹ Srov. tamtéž, str. 37.

dokonalého člověka, sen po jedinečné bytosti, jakou chceme všichni být. Lidé jsou však limitováni svými schopnostmi, dovednostmi, duševní i fyzickou stránkou osobnosti, ale rozhodně to neznamená, že je marné o tuto dokonalost usilovat.

Armáda je pro všechny dotazované nezbytná. Mohlo by se předpokládat, že všichni odpověděli shodně z prostého důvodu, že jsou sami součástí tohoto resortu a pokud by to zpochybnili, degradovali by smysluplnost vlastní profesní existence. Nejen z vlastní zkušenosti mohu usuzovat, že jejich odpovědi se zakládali spíše na faktu, že svět, zvláště v poslední době je po celé věky místem plným nenávisti, teroru a hrozeb, takže úloha armády se jevila a jeví stále jako velmi podstatná a důležitá k obraně lidských životů a existence jednotlivých zemí. Stejně je důležitá i účast našich vojáků v zahraničních misích, kde mohou v reálném prostředí prokázat své schopnosti a vyzkoušet si nabyté dovednosti v akci. Ač mnozí dotazovaní přiznali finanční motivaci k účasti na misích, nebo touhu po dobrodružství, pro spoustu z nich to bylo především sbírání zkušeností, pocit nutnosti bránit svobodu v rámci mezinárodních úmluv a preventivní obranu vlasti a svobody.

Po otázce, co všechny dotazované na jejich práci těší a co pokládají za nejtěžší, se projevila velká variabilita možných odpovědí. Mnohé těší smysluplnost jejich práce, jsou spokojeni, pokud mohou předat své zkušenosti a uplatnit své schopnosti v rámci své odbornosti. Pro jiného je naplněním to, že dělá práci, po níž vždycky toužil. Naopak dotazované vojáky nejvíce trápí současný stav armády, nedostatek financí, výzbroje a neschopnost velitelů. Jednotvárnost, nuda, či to, že jsme jen nástrojem politiků a loutkami v jejich rukou. Je zřejmé, že nespokojenost je lidskou výsadou, ale především i hnací silou, která snad v budoucnosti dopomůže ke změnám k lepšímu a to nejen v ozbrojených složkách.²⁰

Na základě poskytnutých rozhovorů lze říci, že dnešní voják je ochoten nasadit svůj život, pokud ve svém konání bude spatřovat smysl. I přes nepříznivé podmínky a neutěšený stav v armádě jsou tito jedinci ochotni a připraveni bojovat

²⁰ Srov. Rozhovory (viz Praktická část), str. 43-69.

za svobodu své země, ochraňovat své krajany a blízké přesně tak, jak slíbili při pronesení slov vojenské přísahy.

„Ti, kteří slouží vlasti ve vojsku, ať se považují za služebníky bezpečnosti a svobody národů. Když tento úkol správně plní, opravdu přispívají k upevnění míru.“²¹

²¹ Církevní dokumenty - Gaudium et Spes [online]. 2008 [cit. 2015-01-17]. Dostupné na: <http://pol-etika.ktf.cuni.cz/articles.php?lng=cz&pg=196>.

2 SMRT

„O život můžeme přijít různě. Smrt je jen jednou z možností.“ Robert Fulghum²²

2.1 Definice pojmu

„Na úrovni jedince nám bude u všech organismů s výjimkou člověka stačit biologická definice smrti. Ta popisuje smrt jako proces, při kterém organismus přestává fungovat jako celek. Umírání je postupný přechod mezi fungujícím tělem a rozkládající se organickou hmotou, která předtím tělo tvořila.“²³

2.2 Přijímání smrti

Je těžké popsat smrt a téměř nemožné definovat tuto neodvratnou danost, která je spojena se strachem, bolestí, hrůzou a hlubokým zármutkem. V dětství tomuto pojmu nerozumíme a díky pohádkám je nám milosrdně představována jako Smrtka, či laskavý kmotříček Smrt'ák. V dospělosti záleží na osobní zkušenosti a i na fantazii jednotlivce, která je nekonečná.

Postupem času, v běhu uplývajícími lety se myšlenky na smrt snažíme vytěsnit, nebo zažíváme nekonečnou úzkost. Jsou však i tací, kteří jí dobrovolně kráčí vstříc s pocitem vzrušení a téměř ji nevnímají.²⁴ Jak v minulosti, tak zřejmě i dnes existují dva základní pohledy na smrt. Buď se smrt pojímá jako definitivní konec existence, nebo tak, že smrtí nic nekončí a nesmrtelnost člověka je naprostou jistotou.²⁵ Pohled na smrt byl ve všech kulturách podněcován bájemi, mýty a rituály. Ve valné většině se nepřijímala její přítomnost jako něco konečného a definitivního, k tomu pomáhala například i víra, že díky zachování

²² Citáty [online]. 2015 [cit. 2015-07-22]. Dostupné na: < <http://citaty.net/citaty-o-smrti/>.

²³ Baláž, V.; Kolář, F.; Lišková, J.; Pluhařová, A.; Synek, P. *Smrt, jako součást života*. Praha: Národní institut dětí a mládeže MŠMT, 2008. ISBN 978-80-86784-64-9, str. 7-8.

²⁴ Srov. Davies, D. J. *Stručné dějiny smrti*, 2005. ISBN 978-80-7207-628-4, str. 136.

²⁵ Schopenhauer, A. *O smrti*. Brno: Zvláštní vydání, 1996. ISBN 80-85436-41-8, str. 6.

rodu se zaručí trvalá připomínka vlastní existence.²⁶ V případě hinduismu či buddhismu se zase věří v nepřetržitý koloběh smrti a znovuzrození. Podle toho, jak dobře či špatně člověk žil, bude znovuzrozen do nižší či vyšší úrovně života. Ve starověkém Řecku či v severských zemích pro změnu nebylo výjimečné věřit na převtělování duší.²⁷ Touha po posmrtném životě ve starověkém Egyptě je toho zářným příkladem. Představy o nesmrtelnosti však nejsou cizí ani modernější době. Stačí si vybavit příběh o tajemné dámě v divadelní hře Karla Čapka „Věc Makropulos“, báje o nemrtvých, upírech, bytostech z jiných světů, ve kterých si hýčkáme představu o absenci smrti.

2.3 Smrt jako součást života

Smrt je všudypřítomná. Jako nezastavitelná lavina nás o ní zaplavují zprávy z celého světa. Války, přírodní katastrofy, letecké a automobilové nehody, vraždy a jiná neštěstí nás neustále obklopují a nutí přemýšlet o vlastním konci.

„Často se říká, že naše situace se podobá situaci odsouzence mezi odsouzenými, který nezná den své popravy, ale každý den vidí, že někdo z odsouzených je popraven.“²⁸

Je podivující, že i když se z vlastního života snažíme smrt vytěsnit, přesto ji svým způsobem neustále vyhledáváme. Bylo napsáno bezpočet knih, natočeno tisíce filmů a vytvořeno mnoho výtvarných či hudebních děl zabývajících se tímto fenoménem, které člověka přitahují, aniž by měl pocit morbidnosti a nepřístojnosti.

Smrt je jednou z mála jistot v lidském životě, protože je společná všem a nikdo jí dřív nebo později neunikne. Nezáleží na tom, kdo jsme, kde jsme se narodili, co jsme v životě dokázali, jestli jsme hrdinným patriotem nebo ženou v domácnosti.²⁹ Naše narození nás předurčilo k cestě směřující k smrti a my můžeme pouze ovlivnit směr této cesty. Cíl bude pro všechny však stejný,

²⁶ Srov. Šiklová, J. *Vyhoštěná smrt*. Praha: Kalich, 2013. ISBN 978-80-7017-197-4, str. 13.

²⁷ Srov. Kerrigan, M. *Historie smrti*, 2008. ISBN 978-80-87087-55-8, str. 12.

²⁸ Sartre, J. P. *Bytí a nicota*. Praha: Oikoymenth, 2006. ISBN 80-7298-097-1, str. 611.

²⁹ Srov. Kübler-Rossová, E. *O životě po smrti*, 1992. ISBN 80-900134-7-3, str. 4.

uvolníme místo novému životu.³⁰ Proč se však ani po staletích plných myšlenek geniálních učenců a v dnešní době zahlcené záplavou technických zázraků a dokonalých technologií, nedá stále jednoznačně definovat smrt? ³¹ Je nemožné smrt pochopit a dát jí jakýkoli tvar či podobu, protože i když všichni víme, že přijde, naše individuální prožívání a cítění ji uchopí odlišně, než to učiní zbytek světa a proto bude umírání vždy obrovským otazníkem lidského života.³² Naše planeta nosila i ukryla miliardy těl našich předků, kteří jsou již dávno zapomenuti. Byla svědkem každého narození, úmrtí, myšlenky, slova i válečného tažení. Jako my dnes kráčíme po zemi ukrývající vše minulé, tak jednou po našich tělech budou putovat všichni budoucí. Je možné, abychom se jen ztratili v toku času a nic už nepřipomínalo naši existenci na tomto světě?³³

2.4 Lze smrt pochopit?

Smiřování se s vlastní smrtelností je asi tou nejtěžší výzvou v lidském životě. Lidé se brání myšlenkám na smrt a bojují s představou vlastního zániku různými způsoby. Smrt přijímají po celé věky svým vlastním, osobitým způsobem. Jsou ovlivňováni výchovou, náboženstvím, kulturními tradicemi, společnostmi, ve které žijí a individuálním prožíváním a cítěním. Mnozí tvrdí, že po smrti na nás nic nečeká, že se jen vrátíme do náruče přírody jako popel z vyhaslého ohně. Jiní, díky své víře, směřují své kroky k nesmrtelnosti duše a k životu věčnému a východní náboženství jsou zase konfrontována s návraty ve formě reinkarnace. Strach z nicoty a konečnosti probouzí víru v posmrtný život, a provází lidskou existenci jako naděje, že nejsme jen nahraditelná a postradatelná zrnka písku v nekonečném vesmíru.

Podle Heleny Haškovcové někteří filozofové zastávali názor, že pochopit smrt je zbytečné, protože buď tu jsme my, nebo je tu smrt, jasná danost

³⁰ Srov. Grün, A. *Smrt v životě člověka*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997. ISBN 80-7192-221-8, str. 12.

³¹ Srov. Kübler-Rossová, E. *O životě po smrti*, 1992. ISBN 80-900134-7-3, str. 34.

³² Srov. Sígl, M. *Co víme o smrti*. Praha: Epocha, 2006. ISBN 80-87027-11-6, str. 5.

³³ Srov. Flammarion, C. *Tajemství smrti*. Frýdek-Místek: Iris RR, 1995. ISBN 80-85888-08-4, str. 33.

a nevyhnutelnost a nějak zvlášť se jí zaobírat je naprosto marným bojem a zcela zbytečným vyhledáváním bolestných a sebezničujících myšlenek.³⁴ Jsme součástí přírody a té je lhostejné, zda zemřeme, nebo ne. Zrod a zánik je daný a pouze člověk díky uvědomování si vlastní smrtelnosti vidí ve smrti strašlivou nespravedlnost a tragickou událost.³⁵ Druhým pohledem může být názor: *Je těžké mít trpělivost s lidmi, kteří říkají: „Smrt není“ nebo: „Na smrti nezáleží.“ Vždyť smrt existuje. A na všem, co existuje, záleží.*³⁶

Mnoho lidí, kteří se dostali do blízkosti smrti, přijímalo každý další den jako obrovský dar a bylo vděčných za každou minutu, která jim byla na tomto světě darována.³⁷ Jiní jsou přesvědčeni, že dobře žít je nutné, i kdyby smrt měla přijít zítra. Pokud člověk dobře žije, smrti se bát nemusí.³⁸ Všichni na konci své cesty toužíme zjistit, jaké bylo naše místo na světě a jestli náš život měl vůbec smysl. Přejeme si znát odpovědi na všechny otázky a napravit chyby, které každého člověka neodmyslitelně provází.³⁹ Jak by bylo vše jednodušší, kdybychom stejně jako zvířata a rostliny netušili, co smrt vůbec znamená a mohli svůj život prožívat v klidu a beze strachu.⁴⁰

Strach ze smrti je u mnohých tak veliký, že je nutí k úniku i za pomoci zabíjáků jako jsou drogy, či podvádějí přírodu a přirozený běh věcí plastickými operacemi.⁴¹ Čím více se smrti bráníme, tím více bobtná náš strach. Modlíme se, doufáme a přesvědčujeme sami sebe, že přijde zázrak a někdo nás zachrání.⁴² Proto je až neuvěřitelné, že někteří lidé dokážou jít vstříc smrti s klidem a s pokojným odevzdáním se osudu, i když ostatní se brání na ni myslet, nebo dokonce o ní mluvit.⁴³ I když v minulosti byla smrt dříve mnohem častější, umíralo se v mladším věku a neexistovala lékařská pomoc, která by bezbolestně

³⁴ Srov. Haškovcová, H. *Rub života-líc smrti*. Praha: Orbis, 1975. ISBN 11-107-75, str. 20.

³⁵ Srov. tamtéž, str. 19.

³⁶ Lewis, C. S. *Svědectví o zármutku*. Praha: Návrat domů, 1995. ISBN 80-85495-55-4, str. 12.

³⁷ Srov. Grün, A. *Smrt v životě člověka*, 1997. ISBN 80-7192-221-8, str. 7.

³⁸ Srov. Kübler-Rossová, E. *O životě po smrti*, 1992. ISBN 80-900134-7-3, str. 15.

³⁹ Srov. Davies, D. J. *Stručné dějiny smrti*, 2005. ISBN 978-80-7207-628-4, str. 8.

⁴⁰ Srov. Kushner, H. S. *Překonat strach*. Praha: Vyšehrad, 2010. ISBN 978-80-7429-062-6, str. 21-24, str. 160.

⁴¹ Srov. Chopra, D. *Hluboké rány v duši*. Praha: Knižní klub, 2005. ISBN 80-242-1440-7, str. 58.

⁴² Srov. tamtéž, str. 61.

⁴³ Srov. Norbert, E. *O osamělosti umírajících*. Praha: Nakladatelství Franze Kafky, 1998. ISBN 80-85844-39-7, str. 13.

dokázala při umírání pomoci, lidé se jí tolik nebáli a nebránili se jí jako dnes.⁴⁴ Pryč jsou časy, kdy se na konec života čekalo doma v přítomnosti všech blízkých. Tam, kde celý život žili, rodili a milovali a nemuseli jako dnes odcházet z tohoto světa opuštěni, i když za přítomnosti lékařů.⁴⁵

Jak smrt přijímají vojáci? Patří snad do skupiny lidí, kteří smrt neberou vážně? Odhánějí myšlenky na ni, či ji vyhledávají, aby ukojili svou touhu po dobrodružství a vzrušení? Snaží se jí snad přelstít či obehrát jako středověký rytíř ve filmu „Sedmá pečeť“?

2.5 Výstupy z provedených rozhovorů na dané téma

Z analýzy provedených rozhovorů je patrné, že téma smrti nebylo pro nikoho z oslovených příjemné a toto bylo zřejmě i důvodem, proč mnozí z kolegů rozhovory odmítli. Je těžké hovořit o něčem tak hrozivém a vážném a vzpomínat na momenty, kdy se s přítomností smrti setkali. Nikdo netouží vypustit na svět obsah své vlastní Pandořiny skříňky.

Z rozhovorů bylo patrné, že smrt je zvláště pro ženy, které jsou zřejmě schopny emotivněji reagovat na dané téma, obrovskou hrozbou, hrůzným strašákem, především pokud by se měla dotknout jejich blízkých a dětí. Přiznaly bez zaváhání strach z její blízkosti a to, že se s ní vyrovnávají za pomoci rodiny, blízkých a neskryvaného pláče. Hledají v životě cokoli pozitivního, co by jim pomohlo žít dál i po takové ztrátě.

Muži na otázky spojené se smrtí vesměs odpovídali velmi stručně a téměř nezúčastněně. Převládal postoj, že smrt prostě patří k životu, je to konec nebo jakýsi přestup do jiného světa. I když v někom vzbuzuje smutek, lítost a pocit ztráty, vyrovnání s ní je velmi individuální. Na otázku, jak je možné se vyrovnat s blízkostí smrti, zazněly odpovědi ve stylu, že si to musí v sobě každý srovnat sám, že je nutné si to vnitřně zdůvodnit, nebo na smrt vůbec nemyslet a nepodlehnout její neodvratnosti. Žít se musí přeci dál a v neustálém

⁴⁴ Srov. Norbert, E. *O osamělosti umírajících*, 1998. ISBN 80-85844-39-7, str. 16.

⁴⁵ Srov. Šiklová, J. *Vyhoštěná smrt*, 2013. ISBN 978-80-7017-197-4, str. 21.

strachu to nejde. I z velmi stručných odpovědí byla patrná jistá opatrnost každého z kolegů, jakoby uvědomování si vlastní smrtelnosti mělo přinést něco hrozného a definitivního. Vzpomínky na padlé kolegy v nich vyvolávaly smutek a naprosto jsem uvěřila, že takové setkání se smrtí člověka změní a ovlivní další jeho život.

Z vlastní zkušenosti vím, že je těžké přijímat smrt jako hrozbu, připustit si její blízkost, i když jako ostatní, jsem se s ní samozřejmě setkala. Odsouvám její všudypřítomnost pod přívalem jiných myšlenek a stejně jako moji kolegové, se snažím žít dál a nepodléhat její hrozbě.⁴⁶

Z výsledku rozhovorů lze konstatovat, že mnozí z oslovených vojáků se snaží myšlenky na smrt vytěsnit ze svého života, zahnat její přítomnost či hrozbu všemi dostupnými prostředky. Mnozí si strach ze smrti vůbec nepřipouštějí, a pokud ano, dělají vše pro to, aby se nestala středobodem jejich existence a neovládla jejich život. Nevzdali by se jí s klidem a pokorně, ale rozhodně by bojovali, přesně tak, jak se od nich očekává. Neschopnost o ní hovořit není důkazem toho, že o ní nepřemýšlí, hledají pouze způsob, jak co nejlépe vykonávat svou nebezpečnou profesi, bez toho, aby do každé mise odjížděli s vidinou svého konce.

⁴⁶ Srov. Rozhovory (viz Praktická část), str. 43-69.

3 VÁLKA

4.1 Definice pojmu

„Každá válka je selháním lidského rozumu. Začala proto, že se lidé nedokázali dohodnout o hodnotách, které byly předmětem sporu – proto sáhli k fyzickému násilí. Válka je organizované zabíjení lidí lidmi, které navíc doprovází mučení, znásilňování, loupení.“⁴⁷

4.2 Zdůvodnění války

Válka - věčná matka konfliktů, bojů, násilí a smrti nás provází generacemi, jako nekončící cesta pokrytá těly padlých a nářkem pozůstalých. Zjevuje se buď znenadání, či někde v tmavém koutku bobtná, roste a chystá se zničit vše a každého. Z dřívějších spojenců se stávají rivalové a zarputilí nepřátelé, neváhající použít jakýchkoliv prostředků k umlčení, potlačení a vyhubení toho druhého. Důvodů je mnoho, záminek bezpočet. Vždy se najde nějaká vlastní pravda, nezpochybnitelné oprávnění, důvod, pro který je nezbytné pozvednout zbraň a s planoucíma očima čekat na první povel k boji.

„Studie sociálního psychologa Pitirima Sorokina ukázala, že od roku 901 našeho letopočtu bylo Rusko v každém století ve válce alespoň čtyřicet šest let, Anglie padesát pět let a Španělsko dokonce ještě déle. Ať už je za tím cokoli, každopádně je něco na tom, že válka lidské bytosti oslovuje.“⁴⁸

Zdá se, že bez válek a konfliktů, které provázejí lidské bytí po celou jeho existenci nelze existovat a lidstvo se dobrovolně snaží vymazat své stopy z povrchu zemského. Antický svět vzniku válek přičítal danou přirozenost lidí získat moc, ekonomickou nadvládu a to, že je lidskou touhou být součástí

⁴⁷ Krejčí, O. *Válka*. Praha: Professional Publishing, 2011. ISBN 978-80-7431-063-8, str. 9.

⁴⁸ LeShan, L. *Psychologie války*, 2004. ISBN 80-7341-178-4, str. 93.

skupiny, jejíž složení a povaha vede vždy k nějaké formě války s ostatními skupinami.⁴⁹

Jsme bytosti hájící si svá teritoria a poháněni touhou získat další. Poklidným dobám sběračů je konec a tak se celé národy od nepaměti věků nechávají strhnout pod vedením svých vůdců ke krvavým, sebezničujícím válkám za tu vlastní pravdu, svobodu a vlast. „*Hrubou erupcí lovce zasutého na dně srdce se zběsilým zabíjením je militantní počínání vedoucí k válce ve všech podobách, od teroristické až po frontově zákopovou, přičemž v pozadí každé války je potěšení ze zabíjení coby způsobu překonání smrti vlastní. Je tudíž třeba počítat s tím, že vojenské střety mají původ nikoli jen v politických zápletkách všeho druhu, nýbrž alespoň z části ve vulkanickém probuzení lovce na dně lidského srdce*“.⁵⁰

Příčiny válečných konfliktů jsou různé. Ať už se jedná o svaté války ve jménu pravé víry, napjatého politického klimatu, důvodem může být okupování ve jménu ekonomické nadvlády, či megalomanské touhy jednotlivců i skupin po ovládnutí světa. Dokázat, že nějaká válka může být spravedlivým bojem za blaho lidstva je však přinejmenším nereálné. Dobrá válka neexistuje, byť by se válčilo z těch nejlepších pohnutek. Vlny ozbrojenců a tažení armád za sebou vždy zanechává nevinné oběti, zničené domovy a smutek civilního obyvatelstva, které je do střetů zataženo a decimováno ve jménu vyšších principů, či snad ve jménu svobody. Bohužel mnohem častěji je válka jen nesmyslná hra diktatur, politiků, vládnoucích tříd, či úlitba bohům za příslib slavného vítězství nad kýmkoli a za jakoukoli cenu.

Co je všem však společné? Každá strana konfliktu pokládá svůj boj a řinčení zbraní za projev dobra, pravdy a spravedlnosti pro lidstvo, zatímco ti druzí jsou jen špatní, krutí, nenávistní a žene je touha zničit vše, co je nám drahé.⁵¹ My sice můžeme likvidovat vše živé, to je v pořádku, protože je to pro dobro lidstva, zatímco oni i když provádějí totéž, budou jen všehoschopné zrůdy.⁵²

⁴⁹ Srov. LeShan, L. *Psychologie války*, 2004. ISBN 80-7341-178-4, str. 23.

⁵⁰ Payne, J. *Smrt – jediná jistota*. Praha: Triton, 2008. ISBN 978-801-7387-046-1, str. 121.

⁵¹ Srov. LeShan, L. *Psychologie války*, 2004. ISBN 80-7341-178-4, str. 71.

⁵² Srov. tamtéž, str. 69.

Bojuje se za svobodu jedince i celých národů, válčíme za uchování vlasteneckých myšlenek, víry a identity národa, umíráme vždy pro něco, co nás přesahuje, co je nám svaté a pokoušíme se řinčení zbraní zdůvodnit tak, aby na nás naši potomci mohli být hrdí. Hrdinství bojujících v bezpočtu válek je nezpochybnitelné, obětování se za svou vlast a svobodu národa je obdivuhodné, když šli do marného boje, věřili, že neumírají zbytečně. Toto může být obraz vojáka, který mnohým vytane na mysli.

„Filozof Alfred North Whitehead popsal takové hrdinské chování během druhé světové války: Jak tato válka pokračuje a mnozí mladí muži umírají dříve, než dostali šanci začít žít, musím se ptát sám sebe, co to je, co je vede k takovému hrdinskému nasazení a oddanosti. ... zcela jasně většina těchto mladých mužů není vůbec ovlivněna nějakým politickým konceptem. ... Jejich ideje mají mnoho forem a... často rozporných. Ale je zde jedna myšlenka, která je jim všem společná, a protože není vyslovená a protože uznáváme, že pro takovou myšlenku nenacházíme slov, je to, pokud jsme vůbec schopni ji nahlédnout, myšlenka lidské hodnoty. Umírají pro svět.“⁵³

4.3 Válka – konec lidství

Války si však nelze idealizovat a jejich válečníky vždy glorifikovat, protože jsou bohužel pohnutky, důvody a plány válečných tažení, které nelze tolerovat a přijmout za vlastní. Dvacáté století je plné nacionálních válek, kdy se celé národy žijící bok po boku celá staletí s nenávisí začaly vyhlazovat. Války, kdy bratr přestal být bratrem a soused se stal úhlavním nepřítelem. Ve jménu vlasti a národní identity zničit vše a každého.⁵⁴ Lidé ztrácí svou přirozenost, individualitu, a aby ospravedlnili svou touhu zabíjet, pomáhá jim odlidštění nepřítele. Je jednodušší zabít bez pocitu viny skopčáka, žlutáka, či čmouda, protože ztrácí tímto pojmenováním svou lidskou podobu.⁵⁵ Hledáme i důvod k zabíjení, který by smazal naše vlastní pocity méněcennosti a beznaděje.

⁵³ LeShan, L. *Psychologie války*, 2004. ISBN 80-7341-178-4, str. 62.

⁵⁴ Srov. tamtéž, str. 109.

⁵⁵ Srov. tamtéž, str. 87.

Raději budeme ničit nepřítele a tím zastavíme to, co ničí nás samé.⁵⁶ Válka může být zdůvodněna touhou po novém území, kdy však nejsou původní obyvatelé vyháněni, ani decimováni, jen jsou povinni vítězi slíbit poslušnost. Druhou příčinou je ohrožení lidí hladem, strachem z nájezdů, kdy opouští svou vlast a hledají novou domovinu. Nechtějí však novému území jen panovat, ale chtějí ho zcela vlastnit a původní obyvatelstvo pobít, aby všechny zdroje obživy měli pouze pro sebe.⁵⁷

Válka je pouze zabíjení za tichého souhlasu společnosti. Zabíjení, kterému je přikládána mravní hodnota. Tak jak byli považováni za spravedlivé barbarské činy křesťanských válek ve jménu náboženství, tak i dnes si vlády dokáží všemi možnými způsoby dobře odůvodnit svá rozhodnutí k válčení.⁵⁸ Nejstrašnější je však fakt, že i v dnešní době médií nemá lidský život žádnou hodnotu. Milióny mrtvých ve válkách a katastrofách téměř nikoho nedojmou ani neosloví, protože ve zprávách jsou prezentováni pouze jako jakási statistická čísla, strohý odpis z celkového počtu zatím přeživších.⁵⁹

Proč lidé stále dobrovolně nasazují život i přes obrovský strach z nicoty, který je ve všech válkách všudypřítomný? Co je nutí pozvednout zbraň a uprostřed válečné vřavy bojovat o život svůj i svých spolubojovníků, i když nejsou sami přesvědčeni o tom, že tato válka je spravedlivá a dobrá?

4.4 Výstupy z provedených rozhovorů na dané téma

Z provedených rozhovorů je patrné, že válka je pro všechny oslovené nedílnou součástí lidského rodu a obrazem vývoje celé civilizace. Nelze bez ní existovat a lidstvo není a nikdy nebude schopno zajistit trvalý mír. Ať už jsou důvody k válce jakékoli, vždy jsou natolik důležité, aby pro ně jeden národ napadl druhý. Svět plný politických zájmů, náboženských a sociálních rozdílů proměňuje

⁵⁶ Srov. LeShan, L. *Psychologie války*, 2004. ISBN 80-7341-178-4, str. 98.

⁵⁷ Srov. Machiavelli, N. *Úvahy o vládnutí a o vojenství*. Praha: Naše vojsko, 1987. ISBN 28-066-86, str. 272.

⁵⁸ Srov. Davies, D. J. *Stručné dějiny smrti*, 2005. ISBN 978-80-7207-628-4, str. 156.

⁵⁹ Tamtéž, str. 162.

tvář civilizace za pomoci zbraní na místo, kde velmi reálně hrozí vyhynutí rodu Homo Sapiens. Ospravedlnění k vedení války většina kolegů vidí především v obraně vlasti a obyvatel naší země. Nezbytnost války proti terorismu a útisku pokládají za přirozený postup k zachování suverenity států a svobody jednotlivých kultur. Překvapující byl názor jedné z kolegyň, která považuje válku za zabezpečení přirozeného úbytku lidí, který pokládá za nutný, vzhledem k přelidnění planety. Ať už však každý vidí opodstatnění války v čemkoli, vojáci jsou těmi, kteří v prvních liniích budou nasazovat své životy a v budoucnosti se zodpovídat ze svých činů, ostatně jako všichni účastníci válek minulých.⁶⁰

Zdálo by se, že vojáci by měli válku přijímat jako danost, událost, na kterou se celou svou profesní kariéru připravují a tudíž je pro ně pochopitelná a naprosto přijatelná. Ale jak se zdá, dnešní vojáci naštěstí nejsou jen zaslepenými vykonavateli politické vůle a o dění ve světě si dokáží vytvořit vlastní názor. Vedení války je pro ně přípustné jen za okolností obrany vlasti a svobodného společenství a z důvodu ochrany obyvatel. Jiný ospravedlňující důvod pro pozvednutí zbraní a zapojení se do válečného konfliktu smysluplný nespátřují. Boj o moc, teritoria, nerostné bohatství, či válka z náboženských důvodů je nepřipustný a vede svět k postupnému vyhlazení.

Podobně nahlíží na válku i jeden z církevních dokumentů. V encyklice Gaudium et Spes z roku 1965 zaznělo: „*Dokud bude hrozit nebezpečí války a nebude existovat příslušná mezinárodní autorita vybavená dostatečnými mocenskými prostředky, dotud se nebude moci upřít vládám právo na spravedlivou obranu, ovšem po vyčerpání všech prostředků mírového vyjednávání.*“⁶¹

⁶⁰ Srov. Rozhovory (viz Praktická část), str. 43-69.

⁶¹ Církevní dokumenty - Gaudium et Spes [online]. 2008 [cit. 2015-01-17]. Dostupné na: <http://pol-etika.ktf.cuni.cz/articles.php?lng=cz&pg=196>.

4 STRACH

4.1 Definice pojmu

„*Strach je vývojově (fylogeneticky) daný přirozený sebezáchovný reflex většiny živočichů.*“⁶² Strach přichází s hrozícím nebezpečím, které v nás vyvolává obavu z bolesti nebo smrti. Probouzí v nás sebeobrané pudy a nutí nás uniknout. Strach se dokáže šířit jako virus, jeho projevy zaktivují ostatní jako červené pulzující světlo ohlašující nebezpečí a lidem i ostatním tvorům pomáhá uniknout a vyhledat bezpečné útočiště. Strach máme naučený, pocítujeme obavy ze smrti, ze stárnutí, nemoci, ze ztráty životních jistot a i z určitých lidí.⁶³

4.2 Projevy strachu

Každá lidská bytost při útoku úzkosti či strachu ztrácí sama sebe. Najednou postrádá svou sebedůvěru a přichází bezmoc, proti které je třeba bojovat. Dospělý se najednou stává dítětem, hledajícím oporu z vnějšího světa, nebo se schovává v tom svém – ryze vnitřním. Úzkost prožíváme návalem nepříjemného rozrušení, se kterým si mnohdy neumíme poradit, protože je to pro nás nová zkušenost.⁶⁴

Podle výzkumů symptomů strachu u vojáků americké armády bylo zjištěno, že nejčastěji se projevují zrychleným tlukotem srdce, nevolností žaludku, zvracením, průjmem, nekontrolovatelným třesem, výskytem studeného potu, pocitu slabosti, ale i mdlobami. Vojáci uváděli, že největší strach pocítovali v průběhu samotných bojů, o něco menší před bitvou a po bitvě strach byl nejmenší.⁶⁵

⁶² Dziaková, O. *Vojenská psychologie*, 2009. ISBN 978-80-7387-156-7, str. 181.

⁶³ Srov. Nakonečný, M. *Lidské emoce*. Praha: Academia, 2000. ISBN 80-200-0763-6, str. 255.

⁶⁴ Srov. Kast, V. *Úzkost a její smysl*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0160-1, str. 12-19.

⁶⁵ Srov. tamtéž, str. 257.

4.3 Obrana proti strachu

Strach prožíváme všichni a je neoddělitelnou součástí našich životů. Lidstvo se ho již od počátků věků snaží zkrotit a eliminovat, ale ani pradávná kouzla šamanů, modlitby, či věda to nedokáží, pouze ho mohou pomoci překonávat. Nelze žít beze strachu, protože patří k životu a souvisí s naším vztahem k vlastní smrtelnosti. Co však člověk může dělat proti strachu? Je důležité se neustále s ním učit bojovat a překonávat ho, protože tím, že strach budeme popírat, schovávat se před ním a vytěšňovat ho ze své mysli neznamena, že neexistuje, stejně tak jako nezmizí smrt, když na ni nebudeme myslet.⁶⁶ Je nesmyslné snažit se strach dokonale vymítit, důležité je, umět s ním žít a zvládat ho, protože být otrokem svých emocí neprokazuje člověku příliš dobrou službu. Pod atakem strachu či úzkosti nás nejvíce oslabuje pocit bezmoci, vlastní neschopnosti adekvátně reagovat.⁶⁷ Proto je projev odvahy v tom, strach v sobě dokázat překonat, nenechat se jím ovládnout, stejně jako voják, který musí vkročit do minového pole, či bránit střelbou své druhy, tak jako požárník nasazující život v běsnícím ohni.⁶⁸

Aniž by si voják uvědomoval své chování, strach a obava v boji ho nutí i k činnostem, které mohou být v krajních případech i fatální a to nejen pro něj samotného. Pod sebezáchovy ho nutí přimykát se k ostatním vojákům a hledat u nich jakoukoli podporu, proto může nastat nechtěné shlukování při útoku nepřítele. Strach vojáky nutí hlasitě mluvit a vydávat hluk, aby podvědomě zahnali svůj strach a odstrašili nepřítele. Ve vypjatých chvílích používá neuváženě zbraň a pálí, aniž by spatřil cíl a u některých osob může strach vyvolat dokonce snahu vyhnout se přímému boji a snaží se buď útekem, nebo zraněním sebe sama, vyhnout se bojové akci.⁶⁹ Bohužel takovéto chování může zapříčinit vznik paniky mezi mužstvem. Takový jedinec strhne svým chováním

⁶⁶ Srov. Riemann, F. *Základní formy strachu*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-313-7, str. 11-12.

⁶⁷ Srov. Kushner, H. S. *Překonat strach*, 2010. ISBN 978-80-7429-062-6, str. 21-24.

⁶⁸ Srov. tamtéž, str. 183.

⁶⁹ Srov. Dziaková, O. *Vojenská psychologie*, 2009. ISBN 978-80-7387-156-7, str. 182.

a intenzivním projevem strachu i ostatní a ti pod tímto vlivem mohou ztratit schopnost racionálního myšlení.⁷⁰

„Ve vojenské profesi se rozlišují dvě základní oblasti extrémní zátěže. Tou první je bojový stres, když se voják dostane do přestřelky, bojuje v zákopech nebo nepřítel zaútočí na doprovodnou kolonu. Tou druhou je operační stres, který přichází, i když nikde nebojuje. Stačí vědomí, že je nasazen, ať už v Kosovu nebo při povodních a živelných pohromách.“⁷¹

4.4 Psychická traumata u vojáků

Vojáci patří do skupiny lidí, která je oproti civilnímu obyvatelstvu mnohem více ohrožená vznikem různých psychických zranění. Setkávají se s různými stresujícími zážitky v rámci svého povolání a tyto jsou nedílnou součástí jejich životů.⁷²

„Psychotrauma (psychické zranění) je souhrnný název pro všechny typy negativních, stresujících prožitků, jež souvisejí se smyslovým vnímáním (zrakem, čichem, sluchem, hmatem) mrtvých či zraněných lidských těl, dále obavou o zdraví a život svůj nebo svých kolegů, přátel a blízkých a konečně situacím, jež výrazně ovlivňují život vojáka (např. ztráta blízké osoby v negativním slova smyslu).“⁷³

Pokud se s takovýmto psychickým zraněním odborně nepracuje, mohou u takto postiženého nastat závažné a chronické psychické změny. Takovýto člověk je neustále vracen do traumatizující situace formou nočních můr a děsivých vzpomínek. Může se začít izolovat od okolního světa a nesprávně pracovat se svými emocemi, což zapříčiní narušení sociálních vztahů.⁷⁴ Strašlivé zážitky mohou narušit systém sebeobrany a kontroly jedince a postižený může

⁷⁰ Srov. Dziaková, O. *Vojenská psychologie*, 2009. ISBN 978-80-7387-156-7, str. 183.

⁷¹ Deckerová, J. „Co s šrámy na duši?“ A-REPORT 3/2010. ISSN 1211-801X, str. 45.

⁷² Srov. Dziaková, O. *Vojenská psychologie*, 2009. ISBN 978-80-7387-156-7, str. 115.

⁷³ Tamtéž, str. 115.

⁷⁴ Srov. tamtéž, str. 117.

ztratit i smysl života.⁷⁵ O tato traumata se začal svět zajímat již během americké občanské války. Studie pokračovaly i po první světové válce. Avšak teprve druhá světová válka poukázala na traumatické zážitky jako na velmi závažný problém, který je třeba řešit léčbou. Studie prokázaly, že následky válečných traumat mohou postihnout každého člověka, záleží jen na intenzitě zážitků, kterým byl vystaven.⁷⁶ Lidé, kteří se dokážou rychleji adaptovat, lépe snáší stres a lépe pracují se svým strachem, zvládají takovéto traumatické zážitky lépe a nebojí se požádat o odbornou pomoc.⁷⁷

4.5 Výstupy z provedených rozhovorů na téma strach

Strach je z dalších témat, na které dotazovaní kolegové odpovídali velmi vyhýbavě. Bylo však potěšující, že i někteří z mužů přiznali, že jej pocíťovali v průběhu misí. Neskryvali obavy z možného zranění, či strachu o druhé při plnění úkolů v rámci nasazení. Je to přirozené a lidé, kteří nepocíťují strach nebo si ho nepřipouštějí, mohou být podle některých názorů velmi nebezpeční, zvláště v bojových akcích. Stejně tak přemíra obav a paniky způsobuje neadekvátní reakce, které mohou mít fatální důsledky a velmi zhoubný vliv na ostatní, protože jsou přenosné. Voják by se měl umět se strachem vypořádat, alespoň podle představ veřejnosti. Je k tomu cvičen, cepován a za pomoci drilu se nesmí podvolit obavám, které by znemožňovaly plnění úkolů. Ale jak je zřejmé, i vojáci jsou jen lidé a proto jim není cizí nic, co ovládá všechny ostatní.

Každý se se strachem vypořádává jinak. Záleží na možnostech a individuálních dispozicích každého z nás. V misích není příliš možností, jak se mu ubránit. Daleko od domova, ode všeho co známe. Mnozí se před ním skrývají tak, že se ponoří do práce, která jim zabraňuje myslet na něj a co nejdůsledněji plní své povinnosti, protože každá chyba může být tou poslední. Jiní sportují, či si najdou někoho, kdo jim dokáže pomoci obavy

⁷⁵ Srov. Vizinová, D.; Preiss, M. *Psychické trauma a jeho terapie*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-284-X, str. 17.

⁷⁶ Srov. tamtéž, str. 24-25.

⁷⁷ Srov. tamtéž, str. 37.

překonat. Může to být telefonát s rodinou, kamarád nebo dobrý velitel, který dokáže své mužstvo nejen vést, ale být mu i příkladem. Ženy pociťovaly v rámci mise obavy především o blízké v republice, jelikož jako matky a ochránkyně krbu trávily měsíce mimo domov a jejich primární obavy o blízké překrývaly strach o samu sebe.⁷⁸ Moudrý Seneca pravil „*Žít znamená bojovat*“⁷⁹ a nezbývá než s ním souhlasit, protože nemusíme být vojáky, abychom bojovali každý den o své místo na slunci.

⁷⁸ Srov. Rozhovory (viz Praktická část), str. 43-69.

⁷⁹ Stejskal, M. *Moudrost starých Římanů*. Praha: Odeon, 1990. ISBN 80-207-0096-X, str. 12.

5 UPOMÍNKY NA PADLÉ

Jak uctít život a smrt těch, kteří po celé věky umírali na válečných polích? Těch, kteří v minulosti po sobě nezanechali nic jiného, než vzpomínku v srdcích blízkých, či zažloutlé fotografie mladíků v uniformách, kteří se do objektivu dívali s úsměvem a nadějí? Jak uctít miliony padlých, na které se po celé věky jen v tichosti zapomínalo, milióny mužů a žen, kteří prošli hrůzou válek a nikdy se nevrátili domů?

Dnes je to naštěstí jiné, ale kdysi měli padlí vojáci všemožných válek smutný osud. Například ve Francii v 18. století byla výsada pohřbů prokázána pouze důstojníkům, kteří se pohřbívali ke kostelům blízko bojiště, nebo byli převezeni do rodinných hrobek. Jak ale končili svou pouť prostí vojáci? Bez piety, bez prokázané úcty byli naházeni do hromadných hrobů přímo na bitevním boji. Svléčení a obrání o vše odcházeli z tohoto světa, stejně jak na něj přišli. Pokud je blízcí, nebo přeživší kamarádi nestačili odnést, jejich těla tlela a šířila nákazu do širokého okolí.⁸⁰ Později byly na těchto místech alespoň postaveny pomníky na upomínku padlých. Slavná bitva u Gettysburgu během americké občanské války zanechala na bojišti téměř 8 000 vojáků, ze kterých jen část byla nabalzamována a poslána domů. Ostatky jejich druhů byly pohřbeny nedaleko bojiště a dnes je toto místo známé jako Národní hřbitov.⁸¹

Především díky vlasteneckému cítění a posunu lidského myšlení se padlým vojákům I. a II. světové války začala konečně projevovat úcta, kterou si zasloužili. Těla se už nepálila v hromadných hrobech, ale vznikaly vojenské hřbitovy, pomníky padlého vojáka, pietní místa, u nichž se jim již mohla vzdát patřičná úcta, či provést vzpomínková slavnost.⁸²

Jenom v České republice se nachází 34 326 pietních míst a 23 302 válečných hrobů, které mapuje a vede o nich statistické údaje Spolek pro vojenská pietní místa, jehož mottem je příznačný a velmi vhodný citát Ferdinanda

⁸⁰ Srov. Aries, P. *Dějiny smrti II.* Praha: Argo, 2000. ISBN 80-7203-293-3, str. 299-300.

⁸¹ Srov. Kerrigan, M. *Historie smrti*, 2008. ISBN 978-80-87087-55-8, str. 161.

⁸² Srov. Aries, P. *Dějiny smrti II.*, 2000. ISBN 80-7203-293-3, str. 302.

Peroutky: „*Národu, který si neváží hrdinů, hrozí, že nebude žádné mít, až je bude skutečně potřebovat.*“⁸³ Počet padlých je obrovský, každá válka nám po sobě zanechává spoustu smutných vzpomínek na naše blízké, kteří se ztratili na jejich bojištích. Podle odhadů v I. světové válce padlo 150 000 českých vojáků, 454 000 jich bylo zraněno a 276 000 jich bylo prohlášeno za nezvěštné.⁸⁴ Ve II. světové válce zahynulo celkem asi 400 000 obětí, jak z řad civilního obyvatelstva, tak z řad dobrovolníků bojujících na východní či západní frontě.⁸⁵

Jak se zdá, na tak malou zem jsou to ohromné počty padlých, ale toto bohužel přináší každá válka. Smrt, bolest, smutek a zoufalství. Tomu se nevyhneme ani dnes, kdy jsou naši vojáci posíláni do zahraničních misí a válka se může jevit jen jako všudypřítomný strašák, kterého při životě udržují především média. Od roku 1991 do roku 2014 zahynulo v zahraničních misích na smrtelná zranění, z důvodů sebevražedných útoků atentátníků a při plnění služebních povinností 25 českých vojáků, kterým lze dnes bohužel jen projevit úctu, poděkovat za službu a doufat, že budoucnost nás ušetří podobných obětí.⁸⁶

K pomoci s obnovením vzpomínek na naše předky, ztracené na světových bojištích přispívá i Vojenský ústřední archiv. Zde jsem našla kartotéku padlých vojáků v I. světové válce a nahlédla do ní, abych zjistila, zda se tam nenachází někdo se stejným příjmením. S jakým překvapením jsem zjistila, že se tam objevila karty osmnácti Krejčíříků, mužů kteří padli buď v Rusku, Itálii, či Haliči, všude tam, kde se přehnal válečné běsnění. Nevím, zda byl některý z nich mým příbuzným, ale tato snaha archivu o zachování paměti národa je výjimečnou pomocí pro jednotlivce i celé rodiny, kteří hledají zaváté stopy svých předků.

Bohužel se v naší zemi úcta za padlé projevuje velmi sporadicky. Kdyby nevznikly spolky věnující se veteránům a památce legionářů, zřejmě by se občané této země nijak nepozastavovali nad jejich historií, ani nad současným stavem

⁸³ Spolek pro vojenská pietní místa [online]. 2015 [cit. 2015-08-08]. Dostupné na: <http://www.vets.cz/vpm/statistika/>.

⁸⁴ Signum Belli [online]. 2015 [cit. 2015-08-08]. Dostupné na: <http://1914.valka.cz/pages/statistika.php>.

⁸⁵ 2. světová válka [online]. 2015 [cit. 2015-08-08]. Dostupné na: <http://www.2valka.estranky.cz/clanky/pocty-obeti-jednotlivych-zemi/www.cffgsaskv.cz.html>.

⁸⁶ Ministerstvo obrany [online]. 2004-2014 [cit. 2015-08-08]. Dostupné na: <http://www.mise.army.cz/historie-misi/zahynuli/prehled-smrtelne-zranenych-prislusniku-acr--100629/>.

vojáků působících v zahraničí. Dle názoru Eduarda Stehlíka, ředitele odboru pro válečné veterány ministerstva obrany je postoj veřejnosti k válečným hrdinům velmi vlažný. V rozhovoru pro Český rozhlas uvedl: „*Pokud to byli legionáři, patřili k Masarykovi. To tehdy bylo špatně. Pokud umírali v rakousko-uherské uniformě, považovali jsme je za Švejků. Než jsme stačili oslavit vojáky druhé světové války, tak je naše tehdejší vlády zavřely.*“ *A dnes? Ti, kteří bojují proti terorismu, jsou považováni za žoldáky. „Opravdu je to třeba změnit. Za národ, který si neváží svých hrdinů, brzy nebude mít kdo bojovat.“*⁸⁷

Naštěstí se nejen Československá obec legionářská, ale i samotná armáda angažuje v uctění památky padlým vojákům a to nejen na území našeho státu. Příkladem toho byla například v roce 2014 upomínková pouť po Ukrajině, která měla připomenout naše vojáky padlé ve světových válkách. Dalším počinem byla i rekonstrukce válečného a posádkového hřbitova v Užhorodě, který je významným místem a upomínkou na Čechoslováky, tehdy ještě rakousko-uherské vojáky, kteří zemřeli na Podkarpatské Rusi.⁸⁸

Kromě Československé obce legionářské, která se snaží svou činností o obnovu národní hrdosti, demokratických a bojových tradic v armádě a mimo jiné pomáhá při zřizování a obnově památníků a pohřebišť v České republice, ale i v zahraničí, spolupracují s resortem Ministerstvem obrany i další organizace zabývající se zachováním historické paměti národa. Je to například Český svaz za svobodu, který sdružuje účastníky národního odboje za svobodu republiky. Jsou zde zahrnuti nejen příslušníci odboje, ale i partyzáni, zahraniční vojáci a pozůstalí. Jejich posláním je udržovat demokratické a humanitní tradice a vést k národní hrdosti mládež a generace, které měli to štěstí a nepoznali běsnění válek. V tomto seznamu organizací nesmí chybět ani Sdružení čs. zahraničních letců, které mimo sdružování zahraničních letců a jejich pozůstalých, vychovávají pomocí besed na školách k vlastenectví mladou generaci. Samozřejmě, že toto není celý výčet organizací, snažících se o zachování vojenských tradic

⁸⁷ Senková, Z.; Luptáková, V. *Rozhovor s Eduardem Stehlíkem*. [online]. 2015 [cit. 2015-26-12]. Dostupné na: http://www.rozhlas.cz/dvojka/jaktovidi/_zprava/eduard-stehlik-cesi-si-nevazi-svych-valecných-veteranu--1419035.

⁸⁸ Srov. Marek, V. „Hrdinové obou válek.“ A-REPORT 3/2014. ISSN 1211-801X, str. 38-39.

a bojujících za zajištění práv a zájmů veteránů a uctění památky padlých a snad i my a naši potomci dokážeme ocenit jejich snahu o zachování tradic, které jsou nedílnou součástí kultury každého národa.⁸⁹

Je toho opravdu potřeba. Mnohokrát jsem z řad civilního obyvatelstva zaslechla poznámky o zbytečnosti armády, vysávání peněz z daní poplatníků a o nesmyslnosti vysílání vojáků do zahraničních misí. Nemusím zdůrazňovat, že mne tyto názory jako příslušníci AČR a občanku této země dokáží zarmoutit, nebo rozzlobit, ale nijak mne bohužel již nepřekvapují. To, co nedokážu pochopit, je fakt, že si lidé této země neváží obětí vojáků, kteří i v jejich jménu přišli o život. Neúcta k památce padlých a lhostejnost k historii jsou tou nejhorší vizitkou země, kde občané využívají výsad demokracie a svobody a neuvědomují si, že o ni mohou velmi snadno přijít.

⁸⁹ Srov. Marek, V. „Nejen Vojáci společně.“ A-REPORT 9/2011. ISSN 1211-801X, str. 38-40.

6 PSYCHOLOGICKÁ SLUŽBA A DUCHOVNÍ SLUŽBA AČR

6.1 Vojskový psycholog

*„Vojskový psycholog je jen člověk, který chce pomáhat druhým lidem, aby si mohli pomoci sami“.*⁹⁰

Měsíce mimo domov, stesk, strach, obavy, náročné služební úkoly a mnohdy také situace, které dokáží lidskou bytostí otřást. To vše je možné prožívat v zahraničních misích a je otázkou, co si s tolika emocemi počít, pokud to není možné zvládnout vlastními silami. Někdo se svěří kamarádovi, jinému postačí rozhovor s kolegy. Ale je tu ještě jedna možnost. Lze využít přítomnosti vojenského psychologa, který doprovází jednotky do zapadlých končin a jeho fundovaný pohled a dobře formulovaná rada může pomoci předejít mnoha problémům.

*„Práce psychologa zahrnuje podporu, vedení, naslouchání, ujištění a praktickou pomoc, zejména při mimořádných událostech, které byly zmíněny již v úvodu. Psycholog se v podmínkách zahraniční operace podílí na celé řadě aktivit zaměřených na zvyšování skupinové soudržnosti. Tyto činnosti zahrnují modelové situace zaměřené na důvěru ve skupině, sdílení společného cíle, spolupráci a motivaci skupiny, rovněž na otevřenost k vlastním chybám a jiné.“*⁹¹

Vojenská psychologie má především za úkol podporovat a podněcovat vojáky v objevování vlastních předností, ale i slabostí. Je jim nápomocná ve využití jejich silných stránek v práci a v sociálních interakcích. Každý voják by měl být nejen zdatný, ale i zdravě sebevědomý a schopný efektivně plnit své úkoly a to vše se zdravým a uctivým přístupem k ostatním. Mnozí vojáci však zastávají názor, že u útvaru ani v průběhu mise pomoc psychologa nepotřebují,

⁹⁰ Dziaková, O. *Vojenská psychologie*, 2009. ISBN 978-80-7387-156-7, str. 11.

⁹¹ Fedorková, J. *Útěcha-podpora-povzbuzení* [online]. 2011 [cit. 2015-26-12]. Dostupné na: http://www.acr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/_utecha-_podpora-_povzbuzeni_-57979/.

protože jak před vstupem do armády, tak před výjezdem do mise podstoupili psychologické vyšetření a mají za to, že toto naprosto postačuje.⁹²

„Jsou přesvědčeni o tom, že dát někomu nahlédnout do své duše, „zaprodání ji Mefistofelovi alias psychologovi“, to správný chlap nedělá. Nezanedbatelné jsou obavy některých profesionálů z toho, že by je jejich přiznání diskvalifikovala a oni by byli z mise vyřazeni. O zmíněném paradoxu vědí i psychologové. „Jít za psychologem je pro mnohé profesionály totéž jako jít za psychiatrem. Mají obavy, že budou za bláznů, ...“⁹³

Npor. Ladislav Kabát uvádí z vlastní zkušenosti, že mnoho vojáků se bojí říci komukoli o svých obtížích, nedají najevo starosti a zranění na duši velmi podceňují. Jako psycholog se snaží být s vojáky v co nejbližším kontaktu, navštěvovat je a pak je jen otázkou času, kdy se vojáci sami odhodlají mluvit a nebojí se poukázat na své problémy.⁹⁴

Před vysláním do mise se každý účastník musí podrobit důkladnému psychologickému vyšetření ve vojenských nemocnicích, aby se odhalila onemocnění nebo závažné poruchy osobnosti. U 7. mechanizované brigády navíc procházejí vyšetřením, kdy se vojenský psycholog zajímá o schopnost zvládnání stresu účastníků, vyhodnocuje vojáky na základě testů, jak dotyčný reaguje na psychickou zátěž a jak se momentálně cítí.⁹⁵

V rozhovoru kapitánka Kaštánková z 14. brigády logistické podpory zdůvodnila přítomnost vojenských psychologů v zahraničních misích takto: *„Prioritou je mobilizace především duševních sil a práce s člověkem v krizi, protože účast v zahraniční operaci je náročnou životní situací nejen pro vojenského profesionála, ale také pro jeho nejbližší. Voják je na misi připravován a vycvičen, rodina nikoliv. Je zcela běžné, že dochází k nedorozuměním, konfliktům či krizím, které se na dálku obtížněji řeší. Příslušník zahraniční mise je navíc vystaven dalším negativním faktorům, mezi které patří bezprostřední*

⁹² Srov. Dziaková, O. *Vojenská psychologie*, 2009. ISBN 978-80-7387-156-7, str. 18.

⁹³ Ministerstvo obrany. *Boj o vojákovu duši* [online]. 2004-2014 [cit. 2015-08-12]. Dostupné na: <http://www.mocr.army.cz/scripts/detail.php?id=1417>.

⁹⁴ Srov. Deckerová, J. „Co s šrámy na duši?“ A-REPORT 3/2010. ISSN 1211-801X, str. 45.

⁹⁵ Srov. tamtéž, str. 44.

ohrožení života, ztráta soukromí, omezený prostor, odloučení, limitovaná komunikace s rodinou, sociální frustrace – takzvaná „ponorka“, které psychiku vojáka ovlivňují.“⁹⁶

Dále uvedla, že aktivity, na kterých se psycholog spolu s účastníky operace podílí, mají za úkol stmelit skupinu, získat vzájemnou důvěru, která je spolu s efektivní spoluprací a vhodnou motivací nejdůležitějším faktorem pro činnost skupiny v bojových podmínkách.⁹⁷

Z vlastní zkušenosti musím potvrdit, že neznám nikoho z kolegů, kdo by bez obav z reakcí svého okolí řekl, že musí navštívit psychologa a přiznal, že by potřeboval využít jeho pomoci. Je těžké říci, zda se jedná o obavu z výsměchu, či strachu ze ztráty zaměstnání, protože psychická způsobilost je jedním z požadavků k příslušnosti v ozbrojených silách. Je však jisté, že i voják je jen člověk, který je občas nucen bojovat se svými démony, problémy a pochybnostmi, a pokud se naskytne možnost pomoci, je pro jeho budoucí život důležité, aby ji byl schopen využít. Schůzka s psychologem, může pomoci úspěšně čelit vlastním problémům, slabostem či selhání, které by mohlo mít ve vypjatých situacích, například v bojových akcích, fatální důsledky.

6.2 Vojenský kaplan

Při vzpomínce na film „Dobrý voják Švejk“ jistě každému vytane na mysl postava vojenského kaplana v podání pana Kopeckého a proto nikoho nepřekvapí, že již v dobách Rakouska-Uherska působili v armádě vojenští duchovní, kteří se mimo náboženství starali i o mravní výchovu vojáků. Po roce 1918 se věnovali výchovné činnosti v nově vzniklé československé armádě. Mezi jejich povinnosti patřilo i vedení matrik, správa vojenských kostelů a hřbitovů. Svou přítomností měli napomáhat k lepší kázni, družnosti, zodpovědnosti a k úctě k životu.

⁹⁶ Fedorková, J. *Útěcha-podpora-povzbuzení* [online]. 2011 [cit. 2015-26-12]. Dostupné na: http://www.acr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/_utecha-_podpora-_povzbuzeni_-57979/.

⁹⁷ Srov. Fedorková, J. *Útěcha-podpora-povzbuzení* [online]. 2011 [cit. 2015-26-12]. Dostupné na: http://www.acr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/_utecha-_podpora-_povzbuzeni_-57979/.

Po dohodě s veliteli se mohly konat každou neděli a ve svátky bohoslužby. Duchovní služba byla zřízena v roce 1919 a dělila se podle příslušnosti kaplanů k církvím. Tudiž na část katolickou, husitskou a evangelickou. Po obsazení Československa a zřízení Protektorátu Čechy a Morava v roce 1939 byla armáda rozpuštěna a duchovní přešli do církevní nebo státní služby, mnozí však působili v zahraničním odboji v jednotkách Československých legií. V poválečném období byla činnost duchovní služby obnovena, ale bohužel jen na velmi krátké období. Její působení bylo ukončeno po roce 1948, kdy docházelo k propouštění duchovních. V roce 1950 byla historie duchovní služby ukončena úplně. Duchovní se v ní vyskytovali již pouze jako příslušníci pomocných technických praporů, kam byli zařazováni v rámci povinné branné služby. Na dobu 48 let se tedy vytratil z řad armády a teprve politické změny a znovuzřízení duchovní služby v AČR je přivedlo zpět do našich řad.⁹⁸

Pokud má psychologická služba problémy s jistou nedůvěrou a s nejednoznačným přístupem vojáků, tak i duchovní služba v AČR u mnohých vyvolává určité pochybnosti a rozpaky. Do roku 1948 byla přirozenou součástí armády a nikdo se nad tímto faktem nepozastavoval. Dnes se ptáme, co může duchovní, vojenský kaplan, či mnohdy, ke všeobecnému veselí, označovaný „Padre“ nabídnout příslušníkům ozbrojených sil?

Vojenští kaplani jsou členy křesťanských církví sdružených v Ekumenické radě církví. Jsou vysíláni do řad armády, aby pomohli a vyslyšeli každého, kdo o to požádá.⁹⁹ Jedná se o službu křesťanským věřícím - vojáků AČR, kterým chtějí nabídnout pomocnou ruku, oporu při plnění jejich nelehkých úkolů a při překonávání těžkých životních situacích.¹⁰⁰ Ve všech složkách ozbrojených sil slouží v současnosti 31 kaplanů a 1 kaplanka z osmi křesťanských církví.¹⁰¹

⁹⁸ Srov. Víra.cz [online]. 2015 [cit. 2015-12-26]. Dostupné na: <http://www.vira.cz/Texty/Clanky/Historie-duchovni-sluzby-v-armade.html>.

⁹⁹ Srov. Duchovní služba AČR [online]. 2015 [cit. 2015-08-12]. Dostupné na: <http://www.kaplani.army.cz/index.php?id=1>.

¹⁰⁰ Pražská diecéze Církve československé husitské [online]. 2013 [cit. 2015-08-12]. Dostupné na: <http://www.cshpraha.cz/nase-aktivity/armadni-kaplani.html>.

¹⁰¹ Srov. Duchovní služba AČR. Vojenští kaplani [online]. 2015 [cit. 2016-15-01]. Dostupné na: <http://http://www.kaplani.army.cz/vojensti-kaplani>.

„Duchovní služba má tyto hlavní úkoly:

- *podporovat velitele všech stupňů v jejich úsilí o naplňování a ochranu lidského rozměru života všech příslušníků rezortu MO;*
- *nabízet pomoc příslušníkům rezortu MO při řešení osobních krizí a těžkostí, které jim vznikají při plnění funkčních povinností a v osobním a rodinném životě;*
- *přispívat k rozvíjení humanizace a k prohlubování demokratických tradic národní a evropské kultury v rezortu MO;*
- *podílet se na vytváření podmínek pro naplňování ústavně zaručených lidských práv, která souvisejí se svobodou vyznání, pro příslušníky rezortu MO za všech situací spojených s plněním jejich funkčních povinností.“¹⁰²*

Úkoly jsou jasně dané, přehledně uspořádané, ale praxe bývá poněkud odlišná, než nám předpisy a normativy předkládají svou strohou a neosobní formou. Vždy tu jde především o člověka.

„Základem jejich činnosti je úcta ke svobodě každého jednotlivce. Jde především o službu naslouchání, spoluprožívání pracovních i osobních radostí a těžkostí, ale také o úctu k osobnímu tajemství každého, kdo se kaplanovi svěří. Nejedná se o misijní hlásání víry.“¹⁰³

V dnešní době se i samotní vojenští kaplani zabývají významem duchovní služby v armádě, jak ze svého pohledu, tak z pohledu vojáků. Kaplani si musí stále hledat svůj vlastní způsob práce a možnosti uplatnění. Mnozí velitelé zatím často netuší, co mají od vzájemné spolupráce očekávat a vojáci samotní bojují s dilematem, zda přijímat kaplana jako vojáka, nebo spíše jako faráře.¹⁰⁴

„Církev je poměrně konzervativní instituce, za této situace se může zdát, že právě vojenští kaplani hledají nové cesty nejen k věřícím. „Snažíme se být kreativní, objevovat jedinečné přístupy k vojákům. Pokud kněz pracuje v civilní farnosti, záleží jen na něm, jaký si nechá odstup od farníků. Vojenský kaplan tráví

¹⁰² Rozkaz Ministra obrany ČR č. 19/1998. Zřízení duchovní služby v rezortu Ministerstva obrany.

¹⁰³ Lang, P. „První kaplanka.“ A-REPORT 4/2013. ISSN 1211-801X, str. 34.

¹⁰⁴ Srov. Němec, P. *I kaplan je vojákem*. Článek por. Petra Němce. Army.cz [online]. 2006 [cit. 2015-11-09]. Dostupné na: <http://www.army.cz/acr/kfor8/kfor/kaplan.html>.

*s vojáky většinou více času, a to obzvláště v misi. Vytvoří se přátelské vztahy. Je to dáno i tím, že jeho působení v armádě je časově omezené. Nemyslím si ale, že by vztah faráře ve standardní katolické farnosti byl odtažitější. Každý si najde nějaké lidi, ke kterým má blíže.*¹⁰⁵

Bývalý hlavní kaplan AČR Jan Kozler výstižně popsal vztah vojáků a duchovních v armádě. Poukázal na fakt, že vojáci navštěvují kaplana velmi zřídka a proto kaplan přichází k nim. Jedná se spíše o jakési setkání přátel, či o návštěvu kamaráda, který je zároveň duchovním. Pokud se voják přeci jen rozhodne k rozhovoru a zaklepe na dveře, kaplan nehodnotí jeho pocity, ani nezkoumá jeho pohnutky, vše probíhá v přirozeném lidském duchu.¹⁰⁶

*„Cílem takové služby je ochrana lidské nedokonalosti, slabosti a křehkosti; přijetí člověka takového, jaký je. Skrze toto přijetí dochází jak k pomoci, pokud je tomu třeba, tak i k podpoře dobra v člověku.*¹⁰⁷

Byla jsem svědkem stejného, ryze přátelského a vstřícného postoje kaplana pluku, u kterého sloužím. Žádné obracení na Víru, žádná slova plná náboženských symbolů. Pouze lidský, otevřený zájem o vše a o každého, kdo má chuť hovořit či naslouchat.

Kaplan 8. kontingentu KFOR por. Petr Němec se k tomuto tématu vyjadřuje obdobně. *„Narůstá však potřeba osobních rozhovorů a znovuvytvoření si vlastního náboženského obrazu. To mimo jiné znamená, že vojáci v misi se nechtějí účastnit bohoslužeb a tak se vystavovat případné konfrontaci s náboženskou vírou jako institucí. A tak se stává, že úloha duchovního v armádě je postavena především na komunikaci s jednotlivci. Na soukromých rozhovorech o víře, o životě a jeho hodnotách, o lidských potřebách a podobně“.*¹⁰⁸

¹⁰⁵ Marek, V. „Zaujat službou“, rozhovor s Jaroslavem Knichalem. A-REPORT 3/2011. ISSN 1211-801X, str. 41.

¹⁰⁶ Srov. Vaníčková, B. *Rozhovor s hlavním kaplanem Kozlerem* [online]. 2015 [cit. 2015-08-15]. Dostupné na: http://www.denik.cz/z_domova/kaplan-kozler-neovlivnuji-prispivam-jsem-vojak-i-k.html.

¹⁰⁷ Opatrný, M.; Kozák, J.; Laňka, J.; Míčka R. *Východiska a perspektivy duchovní služby u policie*. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2012. ISBN 978-80-7394-391-2, str. 63.

¹⁰⁸ Srov. Němec, P. *I kaplan je vojákem*. Článek por. Petra Němce. Army.cz [online]. 2006 [cit. 2015-11-09]. Dostupné na: <http://www.army.cz/acr/kfor8/kfor/kaplan.html>.

Důležitá je i otázka etického kodexu, který je jistě součástí života každého vojáka z povolání. Plukovník Kozler v rámci mezinárodní konference hlavních vojenských kaplanů států NATO podotkl, že povolání vojáka samo o sobě musí nést spoustu otázek na toto téma. „*Již toto povolání samotné přináší svým nositelům mnoho etických dilemat a jednotlivec v něm musí konfrontovat vlastní vnímání dobra a zla se zadaným úkolem.*“¹⁰⁹ Roli kaplana proto vidí i jako pomoc velitelům, když může z pozice své funkce poukazovat na etické otázky v rámci rozhodovacích procesů a možné dopady s tím spojené.¹¹⁰ V jiném rozhovoru vztahující se k etickým otázkám plk. Jan Kozler také uvedl, že vojenský kaplan je schopen posloužit radou svým vojenským kolegům i v oblasti etiky. V oblasti, ve které se neustále hledá a nachází identita ozbrojených sil, ale také jednotlivců. Je důležité zvládnout nelehké úkoly, zároveň je nutné dodržovat závazky mezinárodního práva, humanitárních konvencí, stejně jako hodnot člověka jako takového.¹¹¹ I když řešení etických a právních otázek související s válečnými konflikty není úlohou samotných vojáků, měla by být tato problematika nezbytnou součástí jejich života, včetně ryze osobní, morální odpovědnosti.¹¹²

Mons. ThLic. Tomáš Holub, Th.D., k tomuto tématu uvedl: „*Domnívám se, že je velkým úkolem dnešních teologů tuto etickou rovinu zpracovat, protože moje zkušenost mi říká, že nesnadná otázka volby menšího zla řešená v dramatické situaci války se klade také v mírové situaci, kdy život z víry mnohdy znamená volbu menšího zla a nikoliv jen hledání pozitivního dobra.*“¹¹³

Jelikož neexistuje žádný univerzální návod, jak duchovní mohou proniknout do srdcí vojáků a nabídnout jim pomoc, použiji odpověď kardinála

¹⁰⁹ Haladová, O. *Vojenští kaplani v Praze debatují nejen o etických otázkách* [online]. 2011 [cit. 2015-11-09]. Dostupné na: <http://www.acr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/vojensti-kaplani-v-praze-debatuji-nejen-o-etickych-otazkach-51477/>.

¹¹⁰ Srov. Haladová, O. *Vojenští kaplani v Praze debatují nejen o etických otázkách* [online]. 2011 [cit. 2015-11-09]. Dostupné na: <http://www.acr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/vojensti-kaplani-v-praze-debatuji-nejen-o-etickych-otazkach-51477/>.

¹¹¹ Srov. Deckerová, J. „V zájmu a pro dobro vojáků“, rozhovor s Janem Kozlerem. A-REPORT 1/2011. ISSN 1211-801X, str. 21.

¹¹² Srov. Opatrný, M.; Kozák, J.; Laňka, J.; Míčka R. *Východiska a perspektivy duchovní služby u policie*. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2012. ISBN 978-80-7394-391-2, str. 26.

¹¹³ Brichtcínová, K. *Duchovní služba v armádě*. Rozhovor s Mons. Holubem [online]. 2011 [cit. 2015-11-09]. Dostupné na: <http://www.caritasetveritas.cz/index.php?action=openfile &pkey=62>.

Dominika Duky, který na otázku, zda je možné vojáky v tomto ohledu něčím zaujmout odpověděl: „*Naše společnost není sice militantní ani převážně ateistická, ale je sekularizovaná. Je to dáno čtyřiceti lety komunistické ateizace. My si ale uvědomujeme, že i Bible z pětaosmdesáti procent hovoří o člověku a jeho starostech. Pokud tedy duchovní najde způsob, jak být s lidmi a pro lidi, otevře mu to cestu hovořit o základních otázkách života a tím se vlastně dostává ke svému poslání*“.¹¹⁴

6.3 Výstupy z provedených rozhovorů

Pokud v ostatních tématech panovaly mnohdy rozdílné názory dotazovaných, pak se zde projevila jejich podivuhodná jednotnost. Má práce nemá hodnotit, zda je to dobře nebo ne, pouze má předložit jednotlivé názory na daná témata a zkonfrontovat je. Na dotaz smysluplnosti pomoci psychologické a duchovní služby téměř všichni odpověděli, že by pomoc psychologa nevyužili. Každý k tomu měl svůj vlastní důvod, ale výsledek byl překvapující i pro mne. Zaujalo mne, že jeden z kolegů měl dokonce s psychologem velmi špatné zkušenosti i v rámci mise, což nevrhá příliš dobré světlo na tuto pomáhající profesi, tak důležitou pro duševní zdraví vojáků nasazených v zahraničních operacích. Jiní dotazovaní zase nevidí smysl se svěřovat tzv. odborníkům a hlavně žádný z dotazovaných nevedl, že by jejich pomoc někdy potřebovat. Je otázkou, zda by ji využili, i když by je nějaká těžká životní situace či tragédie donutila přehodnotit své názory a nastala by u nich potřeba navštívit odborníka. Je těžké připustit, že by psychologická služba byla v rámci armády naprosto zbytečná, ale rozhodně by většina dala přednost rozhovoru s kaplanem, kterého dle svých zkušeností považují za „normálního“ člověka schopného naslouchat, ochotného vždy pomoci a především bez tendencí odsuzovat. Pro většinu dotazovaných je přirozenější pohovořit si s duchovním, i když sami věřící nejsou, než vyhledat

¹¹⁴ Marek, V. „Místo pilota arcibiskupem.“ Rozhovor s Dominikem Dukou. A-REPORT 4/2011. ISSN 1211-801X, str. 11.

pomoc psychologa.¹¹⁵ Ať již vede k tomuto negativnímu postoji vůči psychologické službě mé kolegy cokoli, použiji odpověď jednoho z nich, který velmi moudře řekl: „*Tvrdím, že i kdyby člověk měl pomoci jen jednomu z tisíce, tak je to dobře.*“¹¹⁶ Doufám, že i přes skepsi vůči psychologické pomoci, mají a budou mít tito odborníci možnost potvrdit své opodstatnění v řadách armády, stejně jako to dokázali jejich kolegové - duchovní.

¹¹⁵ Srov. Rozhovory (viz Praktická část), str. 43-69.

¹¹⁶ Rozhovor s kolegou č. 6, str. 64.

PRAKTICKÁ ČÁST

7 ÚVOD DO PROBLEMATIKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

7.1 Cíl výzkumu

Cílem výzkumu je posouzení názorů vojáků z povolání na problematiku jejich práce, která nutně obsahuje i postoje a vnímání takových fenoménů jako jsou smrt a nebezpečí v rámci zahraničních misí. Tyto ryze individuální pohledy jsou zkonfrontovány s teoretickou částí bakalářské práce, stejně jako získaná zjištění na témata, jak se vybraní příslušníci a příslušnice ozbrojených sil staví ke svému povolání a k zapojení armády do válečných konfliktů. Dle vlastní zkušenosti vím, že působení v zahraničních misích je mnohdy vyčerpávající, stresující zkušenost, se kterou se vojáci musejí potýkat a zároveň jsou nuceni se vyrovnávat se svým strachem a obavami. Úmrtí v misích je bohužel součástí služby, proto jsem se pomocí rozhovorů snažila zjistit, jak se moji kolegové vyrovnávali se svými obavami o život a jak na ně působilo každodenní nebezpečí. Zda jsou vůbec schopni a ochotni vyjádřit své obavy o život a zhodnotit své působení v tak nebezpečném prostředí, jakým zahraniční mise rozhodně je. Zda dokáží, přijmou pomoc, pokud je jim nabízená, a jak pohlíží na působení vojenských psychologů a kaplanů. Na základě toho jsem stanovila základní výzkumnou otázku – „Jak voják AČR pohlíží na smrt a přijímá svou roli v armádě?“

7.2 Metoda výzkumu

Pro svou práci jsem se rozhodla použít metodu kvalitativního výzkumu, a to rozhovor. Jelikož není možné rozhovory opakovat a časová dotace pro práci je velmi omezená, použila jsem strukturovaný rozhovor s volnými otázkami.¹¹⁷

¹¹⁷ Srov. Hendl, J. *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2, str. 173.

Předem jsem si připravila okruhy otázek vztahující se k teoretické části bakalářské práce a odpovědi jsem použila ke zkonfrontování a porovnání s jednotlivými oblastmi práce.

7.3 Volba účastníků

Výběr účastníků byl záměrný, jelikož byl směřován pouze na vojáky a vojákyně z povolání, kteří se v minulosti účastnili zahraničních misí a jsou příslušníky stejné posádky. Bylo osloveno dvanáct příslušníků pluku, z čehož osm bylo ochotno absolvovat rozhovor pro účely mé práce. Jelikož se jedná o specifické téma, volila jsem především kolegy, které znám již déle a je předpoklad jejich upřímného a vstřícného reagování na kladené dotazy a projevení důvěry k mé osobě.

7.4 Postup šetření

V průběhu zpracovávání bakalářské práce jsem kontaktovala všechny účastníky a předběžně jsem se s nimi domluvila na možnosti provedení rozhovorů. Rozhovory sice probíhaly v pracovním prostředí, ale bez účasti svědků, protože vzhledem k citlivým tématům a strachu z možných následků, jsem účastníkům zaručila naprostou anonymitu. Také byli ujištěni o naprosté dobrovolnosti a upozorněni na to, že mohou rozhovor kdykoli ukončit, či odmítnout. Před každým rozhovorem jsem každému předložila téma své práce a nastínila problematiku svého šetření. Z důvodu nedostatku času a předpokladu, že nebude možné rozhovor opakovat, jsem si připravila okruhy a otázky předem a každému je položila ve stejném pořadí, aby výstupy z nich byly snadněji zpracovatelné. Rozhovory jsem zaznamenávala na diktafon, abych se mohla plně věnovat dotazovanému a sledovat jeho reakce. Snažila jsem se zajistit vstřícné a příjemné prostředí, aby účastníci byli co nejuvolněnější a jejich odpovědi co nejotevřenější, což vzhledem k daným tématům, bylo zřejmě velmi těžké. Jelikož své kolegy znám již delší dobu, věděla jsem, kdy nemá smysl vyvíjet

snahu k tomu, aby více rozváděli své odpovědi nebo se k některým otázkám vraceli. Na základě vizuálního pozorování bylo u mnohých zřejmé, kdy je pro ně odpověď nepříjemná nebo nějakým způsobem zneklidňující. Na závěr rozhovoru jsem dotazovaným poděkovala a zdůraznila, že rozhovory jsou naprosto anonymní a nahrané záznamy budou ihned po přepsání a zpracování vymazány.

7.5 Okruhy pro rozhovory

- 1) Co pro vás znamená být vojákem/vojákyň z povolání?
 - Co vás k tomu vedlo?
 - Jakým by podle vás měl/a voják/vojákyň být?
 - Je podle vašeho názoru armáda nezbytná?

- 2) Má pro vás vedení války nějaké opodstatnění?
 - Existují podle vás důvody, proč je důležité zapojit se do války?
 - Může lidstvo existovat bez válek?

- 3) Jaký máte názor na zapojení vojáků AČR do zahraničních misí?
 - Co vás vedlo k účasti v zahraničí misi?
 - Co vám zkušenost z mise dala a vzala?

- 4) Co pro vás znamená a jaké pocity ve vás evokuje pojem „smrt“?

- 5) Setkal/a jste se v rámci služby nebo v misi s ohrožením života, nebo se smrtí někoho z kolegů?
 - Jaké pocity jste zažíval/a, pokud se tak stalo?
 - Je možné se s takovou zkušeností opravdu vyrovnat?

- 6) Měl/a jste nějaké obavy nebo strach ze smrti v průběhu zahraniční mise?
 - Jak jste se s tímto strachem vyrovnával/a vy a vaši kolegové?

- 7) Jaký vztah máte k pomoci ze strany psychologické nebo duchovní služby?
- Využil/a byste někdy této pomoci?
 - Pokud ne, tak proč?
- 8) Jak vnímáte pověst AČR v očích občanů ČR?
- 9) Co je pro vás v rámci služby nejtěžší a co vás na vaší práci těší?

7.6 Rozhovory

Kolegyně č. 1

1) Co pro tebe znamená být vojákyní z povolání?

„Docela dost, jsem šla do armády, protože jsem po střední škole nevěděla co dál, kam jít a tak jsem se rozhodla stát vojákem z povolání a viděla jsem v tom i možnost vyrovnat se mužům, zvládnout co oni.“

• Co tě k tomu vedlo?

„Vysokou školu jsme si tehdy nemohli dovolit, po roce 1989 to stálo také nějaké peníze a tak jsem šla do armády a věděla jsem, že mne to i zabezpečí.“

• Jakým by podle tebe měl/a voják/vojákyně být?

„Voják by měl být především „vojákem“. Jednou odsouhlasil obranu vlasti, tak by měl být schopný nasadit i život a ne, jak teď vidím, že když jde do mise, tak jen kvůli penězům. A v míru by měl být reprezentant v očích veřejnosti. Když bude v uniformě, tak ne určitě opilý, prostě nedělat armádě ostudu a spíše jí propagovat.“

- **Je podle tvého názoru armáda nezbytná?**

„Jestli je armáda nezbytná? No, nechci říci, že ne, ale v dnešní době plné ohrožení bychom nebyli schopni vycvičit a dát dohromady armádu z řad civilního obyvatelstva. Profesionální armáda, určitě ano a co bych určitě opět zavedla, je základní vojenská služba a to alespoň na rok.“

2) Má pro tebe vedení války nějaké opodstatnění?

„Já vidím důvod vedení války jen v boji o moc, o peníze a nerostné suroviny. My se zapojujeme do války, protože jsme podepsali nějakou smlouvu s NATO, chráníme i další území a jezdíme do misí v rámci úmluv. Myslím, že nikdy nepůjde o obranu naší vlasti, spíše jde o zapojení a pomoc sousedům, pokud budou ohroženi. Válka je vždy vyhrocená politika a zapojila bych se do války hlavně z důvodu obrany vlasti a životů našich lidí.“

- **Může lidstvo existovat bez válek?**

„Bez válek existovat nemůžeme. Znáám lidi, jejich vlastnosti a jak jsou chamtivý a nemají se moc rádi. Kdyby byl svět bez válek a všichni se milovali, to by nedělalo dobrotu. Bylo by nás strašně moc a válka zabezpečuje přirozený úbytek lidí, který být musí.“

3) Jaký máš názor na zapojení vojáků AČR do zahraničních misí?

„Je to nutnost. Přislíbili jsme pomoc a jsme povinni plnit závazky.“

- **Co tě vedlo k účasti v zahraniční misi?**

„Do mise jsem jela kvůli zkušenostem, pro peníze ne. Jela jsem sice vykonávat funkci, jakou dělám i tady, ale chtěla jsem poznat jiné prostředí a jiné lidi.“

- **Co ti zkušenost z mise dala a vzala?**

„Vzala mi rodinné zázemí, protože jsem přišla o přítele, ale to šlo spíše o vyhrocení vztahu. Toho půl roku jde především o obrovské citové strádání z důvodu odloučení od rodiny. I když jsme si mohli volat, nebo se vidět

na internetu, tak zvlášť ženy tuto izolaci pociťují velmi intenzivně. Co mi dala? Myslím si, že hlavně obrovské zkušenosti, které mi také pomohly v další vojenské kariéře.“

4) Co pro tebe znamená a jaké pocity v tobě evokuje pojem „smrt“?

„No, smrt je podle mne hrozná. Zažila jsem již několik smrtí svých blízkých v rodině i kamarádů a je to pro mne strašlivá věc. Neříkám, že je nutná, nezbytná, ale patří k životu. Každý ji snáší jinak. Já ji snáším strašně špatně a budu asi pořád.“

5) Setkala ses v rámci služby, nebo v misi s ohrožením života, nebo se smrtí někoho z kolegů?

„Nesetkala, naštěstí. Ohrožení života bylo téměř každodenní, útoky probíhaly nepřetržitě, ale přímé ohrožení jsem nezažila. Ale člověk s tím musí počítat každý den, k tomu je vycvičený.“

• Jaké pocity jsi zažívala, pokud se tak stalo?

„Úzkost jsem samozřejmě pociťovala, ale mozek začne pracovat takovým jiným způsobem, člověk je mnohem vnímavější, předpokládá nebezpečí odkudkoli a potom je z toho strašně utahaný. Je to velmi vyčerpávající, když pracujete na 220%. Když si to ohrožení někdo neuvědomuje, tak může misi prožít v klidu, ale připravený by měl na něj být každý den.“

• Je možné se s takovou zkušeností opravdu vyrovnat?

„Vyrovnávat se se smrtí mi pomáhají především příbuzní, kamarádi, ale já osobně se musím především vybrečet. Ale člověk si musí po nějaké chvíli říci, že život nekončí a najít si něco pozitivního, důvod k životu jako je dítě, budoucnost. Myslím, že ženy bojují o to víc. Vyrovnání se smrtí má každý jiný, ale každý by měl chtít dál žít i po ztrátě blízkého.“

6) Měla jsi nějaké obavy nebo strach ze smrti v průběhu zahraniční mise?

„Jak jsem říkala, obavy jsem měla, ale vyrovnávala jsem se s nimi pomocí práce. Ale strach jsem měla hlavně o ty doma.“

• Jak se s tímto strachem vyrovnávali tvoji kolegové?

„Co si pamatuji, kluci co vyjížděli na patroly, hodně sportovali, takže předpokládám, že si vyplavovali své endorfiny a zbavovali se stresu tímto způsobem. Někdo by mohl mít chuť konzumovat alkohol a zbavit se tak úzkostí, ale to v misi nejde, takže zbývá sport. Ale to jsou jen mé dohady, o podobných věcech se nikdo nebaví.“

7) Jaký vztah máš k pomoci ze strany psychologické nebo duchovní služby?

„Já jim moc nevěřím, jejich pomoc bych nevyhledala. Nebo takhle, kdyby mi tu pomoc nabízel někdo z nich, tak bych ji odmítla, ale asi kdyby mi problémy přerostly přes hlavu a nemohla bych se z toho dostat, tak bych uvažovala o návštěvě. Já psychologům moc nevěřím, takové ty řeči, co bych měla dělat a neměla. Na to si musí člověk přijít sám. Psychologové mají jen takové ty své naučené řeči, a i když nejsem věřící, to už bych si vybrala spíše toho kaplana. Ten do toho rozhovoru zamotá i historii, život a člověka odvede úplně někam jinam. Navíc spolu popijete vínečko (smích).“

8) Jak vnímáš pověst AČR v očích občanů ČR?

„To je různé. Někteří po hospodách vykřikují, jak je armáda zbytečná, ale druzí jsou vděční za každou pomoc. Například v rámci akcí pro děti a veřejnost. Myslím, že převažuje to dobré, a v poslední době zvlášť. Já jsem v armádě už dlouho a vím, jak dříve lidé brali ženy – vojáky negativně. Dnes je to už úplně jiné, spíše nás obdivují a váží si nás.“

9) Co je pro tebe v rámci služby nejtěžší a co tě na tvé práci těší?

„Nejtěžší je pro mne vedení lidí, spíše za ně jejich práci udělám sama. Nerada je kritizují, neumím to, ale vím, že je to špatně. Musím se naučit lidi správně

zhodnotit a ohodnotit. Těší mne práce s lidmi, být s nimi. Jsem v práci i o víkendech, doma mne to nebaví a mám spoustu volného času. Baví mne papírová práce, ale i střelby, má to pro mne smysl. Jsem za svou práci i po 27 letech v armádě ráda.“

Kolega č. 2

1) Co pro tebe znamená být vojákem z povolání?

„Práce, která mne baví, naplňuje, a to i s povinnostmi, které k tomu patří. Nedokáži si představit, že bych někdy dělal něco jiného. Armádu mám pod kůží.“

• Co tě k tomu vedlo?

„Do armády jsem šel z důvodu zájmu o techniku a potřeby pestrosti práce, nenávidím nudu.“

• Jakým by podle tebe měl/a voják/vojákyň být?

„Voják by měl být vzdělaný, umět hlavně jednat s lidmi a v krizových situacích jim jít příkladem.“

• Je podle tvého názoru armáda nezbytná?

„Armáda bude nezbytná vždy, lidé jsou nepoučitelní.“

2) Má pro tebe vedení války nějaké opodstatnění?

„Je to hlavně problém politický a náboženský. Osobně, po mých zkušenostech, bych bránil pouze svou rodinu a přátele, od politiků si již nic „nakukat“ nenechám.“

• Může lidstvo existovat bez válek?

„Lidstvo bez válek existovat nemůže, protože, jak jsem už říkal, tak je lidstvo nepoučitelné. Vždy se najde skupina lidí, která profituje z války, a obyčejní lidé pouze trpí. Kdyby si obyčejní vojáci podali ruce a zahodili zbraně, tak jsou

politici a náboženští štváči „namydlení“. Oni nikdy zbraně do rukou nevezmou, na to se mají moc rádi, a pak by si nemohli užívat svých požitků.“

3) Jaký máš názor na zapojení vojáků AČR do zahraničních misí?

„Jednou jsme v alianci a z toho plynou i závazky. Nepřemýšlím nad tím, zda je to dobré nebo špatné.“

• Co tě vedlo k účasti v zahraniční misí?

„Do mise jsem šel v první řadě pro peníze, ale toto jsem následně přehodnotil, a dnes bych jel do mise i bez zvýšeného nároku na finanční odměnu. Je lepší preventivně předcházet válečnému utrpení na cizím území, než na našem.“

• Co ti zkušenost z mise dala a vzala?

„Tato zkušenost mi dala podstatně jiný pohled na můj dosavadní život, posílilo to moji osobnost při řešení složitějších životních situací. Vzala mi jistotu věřit politikům a náboženství. Kolegům vzala většinou i rodinné zázemí (44%), já jsem se stačil rozvést již před misí. Poznamenalo to však negativně můj vztah se synem.“

4) Co pro tebe znamená a jaké pocity v tobě evokuje pojem „smrt“?

„Smrt beru jako přechod do jiného „levelu“, hlavně aby nebyla bolestivá. Víc ti k tomu neřeknu.“

5) Setkal ses v rámci služby, nebo v misi s ohrožením života, nebo se smrtí někoho z kolegů?

„Při své vojenské službě jsem jí byl několikrát blízko, tzn. postřelení, pád vrtulníku a pomoc zraněným.“

• Jaké pocity jsi zažíval, pokud se tak stalo?

„Měl jsem pouze strach o kamarády, o sebe snad nikdy. V podstatě jsem byl na krizové situace připravován od 14 -ti let na vojenských školách a náročnou

službou v armádě, hlavně při výcviku. Víc než smrti jsem se vždy bál zmrzačení a následné závislosti na někom jiném.“

• Je možné se s takovou zkušeností opravdu vyrovnat?

„To opravdu záleží pouze na každém člověku, jak byl vychován, jaký má lidský základ, jak se chová k ostatním lidem, jaké má hodnoty. S tím vám nikdo nepomůže, buď to zvládnete, nebo se těžko, nebo nikdy nevzpamatujete.“

6) Měl jsi nějaké obavy nebo strach ze smrti v průběhu zahraniční mise?

„Obavu jsem měl hlavně z minových polí a následného zmrzačení.“

7) Jaký vztah máš k pomoci ze strany psychologické nebo duchovní služby?

„Žádný a takové pomoci bych nikdy nevyužil. Snažil jsem si vždy všechno vyřešit sám, protože jak psycholog, tak kaplan je jen člověk a „kecat“ umím taky.“

8) Jak vnímáš pověst AČR v očích občanů ČR?

„Zdá se, že v posledních letech se pověst armády podstatně zlepšila.“

9) Co je pro tebe v rámci služby nejtěžší a co tě na tvé práci těší?

„Nejtěžší je plnit hloupé nařízení, které vydá nadřízený bez potřebných zkušeností a vědomostí. Nejvíc mě vždy potěší, když někomu dobře poradím, nebo jinak pomůžu svými znalostmi a zkušenostmi.“

Kolega č. 3

1) Co pro vás znamená být vojákem z povolání?

„Relativní jistotu práce a příjmů, tedy do další reorganizace. Nutnost plnění povinností, někdy docela zábavu a prima kolektiv. Ale je to především práce jako každá jiná.“

- **Co vás k tomu vedlo?**

„Ve svém oboru jsem nemohl najít práci, takže jsem šel do armády, kde zrovna brali. Nelituji toho, myslím, že jsem udělal dobře.“

- **Jakým by podle vás měl/a voják/vojákyne být?**

„Nemám rád řeči o hrdinství, statečnosti, ale asi by měl umět zapřít sám sebe, hlavně v misích, kde na něm závisí i ostatní. Taky musí plnit své povinnosti a umět ovládat zbraně a techniku.“

- **Je podle vašeho názoru armáda nezbytná?**

„Když se podíváte na zprávy v televizi, tak určitě ano. Jen nevím, jestli by ta naše dokázala ubránit i tu naši malou zemičku. Je smutné, co se z armády stalo.“

2) Má pro vás vedení války nějaké opodstatnění?

„Jako, jestli je války třeba? Já nevím, zřejmě ano, když se válčí pořád. Nějaký důvod to musí mít, když se lidi pořád zabíjejí. Zřejmě bez toho už být nemůžou.“

3) Jaký máte názor na zapojení vojáků AČR do zahraničních misí?

„Žádný. Prostě dostanu rozkaz a jedu. Nemá cenu nad tím uvažovat.“

- **Co vás vedlo k účasti v zahraničí misi?**

„Změna. Zmizet ze všedního kolotoče, poznat nové lidi a podívat se jinam. Taky samozřejmě peníze.“

- **Co vám zkušenost z mise dala a vzala?**

„Dala mi spoustu nových kamarádů a taky jsem si vyzkoušel věci, ke kterým se na útvaru nedostanu. Nevzala mi nic, byl jsem bezdětný a svobodný, takže jsem nemusel přemýšlet, co se doma děje. Bylo to tam fajn.“

4) Co pro vás znamená a jaké pocity ve vás evokuje pojem „smrt“?

„Ježíš, já nevím. Prostě je to konec. Nevěřím na druhé životy, ani andělíčky. Prostě umřu. Jen doufám, že ne někde pod mostem a moc brzy.“

5) Setkal jste se v rámci služby, nebo v misi s ohrožením života, nebo se smrtí někoho z kolegů?

„V rámci služby ne, tam se můžete snad akorát zranit, když nedáváte pozor. V misi je každodenní možnost přijít o život, ale v té mé se naštěstí nic takového nestalo. Tehdy byl už poměrně klid. Jasně, že jsem o tom četl, nebo to viděl v televizi, ale my jsme tehdy měli štěstí.“

• Je možné se s takovou zkušeností opravdu vyrovnat?

„Když už jedete do mise, tak byste se s tím vyrovnat měl. Prošli jsme všichni psychologickým vyšetřením, takže by se nemělo stát, že se někdo zhroutí. Jasně, že je hrozné přijít o kamaráda, nebo být sám zraněný, ale je to naše práce.“

6) Měl jste nějaké obavy nebo strach ze smrti v průběhu zahraniční mise?

„Ne, jsem klid'as, jen tak mě něco nerozhodí. Prostě jsem to bral, jak to je a snažil se dělat, co mám. Když lidi moc přemýšlí, dělají hlouposti.“

7) Jaký vztah máte k pomoci ze strany psychologické nebo duchovní služby?

„Takovou pomoc nepotřebuji, kaplani ani psychologové mi nevadí, ale nevím, jestli jsou něco platní. Pokecat si můžu s kamarády. Kolegové říkali, že s kaplanem si může člověk alespoň jen tak popovídat, ale k psychologovi bych nešel, ani kdyby bylo třeba. Nechtěl bych vypadat jako nějaký blázen.“

8) Jak vnímáte pověst AČR v očích občanů ČR?

„Spousta lidí nadává, takový ti dědkové u piva, nebo chytráci s modrou knížkou. Jsme jim dobří akorát při povodních a k hlídání muničních skladů a hranic. Pořád si stěžují, že nás musí platit a že jsme k ničemu. Ale když jim řeknu, že můžou sloužit taky, tak mají jen spousta výmluv.“

9) Co je pro vás v rámci služby nejtěžší a co vás na vaší práci těší?

„Nejhorší je jednotvárnost a ponorka. Někteří velitelé jen přikazují, ale když něco potřebujete, nepostaví se za nás. Ale v civilu to není jiné, takže si nemá cenu stěžovat. Těší mne, když mám možnost vyjet z posádky. Prostě nějaká změna. Cvičení, služební cesta nebo ta mise. Taky se mi líbí, že můžu sportovat i v pracovní době. Tohle někde v továrně možné není.“

Kolegyně č. 4

1) Co pro vás znamená být vojákyní z povolání?

„Radost. Mám svou práci moc ráda a baví mne. Jsem šťastná, když někdo ocení mé znalosti, které jsem za ty roky nasbírala a můžu je předvést. Jsem vděčná, že mám dobrou práci a příjem, který by v civilu možný nebyl.“

• Co vás k tomu vedlo?

„Nemohla jsem najít práci a kamarád mi poradil, abych šla do armády. Sice to nebylo nic lehkého, zvlášť ty začátky, ale dnes už bych neměnila.“

• Jakým by podle vás měl/a voják/vojákyně být?

„Měl by být inteligentní, zdatný, slušný a měl by jít příkladem. Já vím, že se to moc nenosí, ale já jsem hrdá na svou uniformu a strašně mne zlobí, když se někdo nechová jako voják a dělá nám ostatním ostudu.“

• Je podle vašeho názoru armáda nezbytná?

„Ať si každý říká, co chce, já věřím, že ano. Jsme tu, abychom chránili své rodiny, stát a to bude zapotřebí pořád, zvlášť v dnešní době.“

2) Má pro vás vedení války nějaké opodstatnění?

„Ne a nerozumím tomu, i když jsem vojákyní. Nechápu, proč se lidé nedokáží domluvit a žít v míru. Jasně, vždycky se najde nějaký ten vůdce, politik, který štve

proti ostatním, ale proč se obyčejní lidé proti tomu nepostaví? To nechápu. Jako by historie nikoho nepoučila.“

3) Jaký máte názor na zapojení vojáků AČR do zahraničních misí?

„Jsme vojáci, plníme rozkazy, a pokud nás někde potřebují, tak nevidím důvod proč nepomoci. Jsme ve světě vyhlášeni jako odborníci a dobří vojáci, tak proč se takové zkušenosti bránit? Každý by si to měl vyzkoušet.“

• Co vás vedlo k účasti v zahraničí misí?

„Já jsem s tím ani nepočítala, to byla obrovská náhoda. Na poslední chvíli hledali náhradu v mé odbornosti a já souhlasila. Bylo to pro mne obrovské dobrodružství a tak jsem tam jela. Chtěla jsem si to vyzkoušet, kamarád mi o tom hodně vyprávěl a já byla zvědavá.“

• Co vám zkušenost z mise dala a vzala?

„Bylo to pro mne obrovské dobrodružství a změna. Dostala jsem se do míst, kam se normální člověk nikdy nepodívá. A vyzkoušela jsem si své schopnosti v akci. Vzala mi klid, protože jsem celou dobu myslela na to, co se děje doma. Jestli jsem neudělala chybu, když jsem jen tak odjela. Ale má rodina mi byla oporou, tak se to dalo zvládnout.“

4) Co pro vás znamená a jaké pocity ve vás evokuje pojem „smrt“?

„Vůbec si nic takového nepřipouštím. Bojím se o své blízké o rodinu a představa, že někdo z nich odejde, mne strašně děsí. Když jsem přišla o prarodiče, dokázala jsem se s tím po nějaké době v sobě trochu srovnat, měli už svůj věk, ale vůbec nemůžu myslet na to, že bych přišla o rodiče, manžela, nebo dokonce dceru. Raději toho nechejme prosím, úplně mě zamrazilo.“

5) Setkala jste se v rámci služby, nebo v misi s ohrožením života, nebo se smrtí někoho z kolegů?

„Tady doma ne, ale v misi bylo nějaké úmrtí u aliančních spojenců. Strašně mne to tehdy vzalo. Sice jsem ty kluky neznala, ale byla to hrůza. Šla jsem i na mši, která byla konaná na jejich památku. Nerozuměla jsem, co tam ten duchovní říká, ale bulela jsem jako želva. Hrozně mne to tehdy vzalo a ostatní myslím taky.“

• Je možné se s takovou zkušeností opravdu vyrovnat?

„Nevím, já se od té chvíle bála, že se to může stát i mě a mým kolegům, ale žít ve strachu se nedá. Naštěstí jsme si byli všichni oporou.“

6) Měla jste nějaké obavy nebo strach ze smrti v průběhu zahraniční mise?

„Jasně, a po té události ještě mnohem víc. Nejsem žádná hrdinka, prostě máma od rodiny, která si vyjela do mise. Ale musím přiznat, že strach jsem měla spíš o ty doma. Aby se jim nic nestalo a všechno bylo v pořádku. Taky jsem se bála o všechny kolem, představa, že by se někdo nevrátil domů, byla příšerná.“

• Jak jste se s tímto strachem vyrovnávala vy a vaši kolegové?

„Jak ostatní to nevím, já jsem se tím snažila nezabývat a raději jsem myslela na hezčí věci, na rodinu a tak. Taky jsem hodně sportovala a četla.“

7) Jaký vztah máte k pomoci ze strany psychologické nebo duchovní služby?

„Myslím, že je potřeba, protože ne všichni zvládnou řešit problémy sami a někdy pomůže si jen tak popovídat. Psychologie mne vždy zajímala a k náboženství mám takový smíšený postoj, ale v armádě jsou zapotřebí všichni, co chtějí pomáhat.“

• Využila byste někdy této pomoci?

„Vím, že spousta lidí považuje kaplany a psychology za zbytečné, hlavně chlapi, ale to je jen jejich názor. Zatím jsem toho nevyužila, ale kdyby bylo třeba, tak proč ne.“

8) Jak vnímáte pověst AČR v očích občanů ČR?

„Lidé v mé blízkosti proti armádě nic nemají, ale samozřejmě, že jsem zaslechla spoustu hloupých poznámek od lidí, kteří o nás vlastně nic neví a nadávají úplně na všechno. Myslím, že nás občané berou jako každou jinou profesi a možná ještě líp, protože jsme tu pro ně a jejich ochranu.“

9) Co je pro vás v rámci služby nejtěžší a co vás na vaší práci těší?

„Opravdu to bude anonymní? Mám ráda svou práci a těší mne, jsem ráda s lidmi kolem a jsem vděčná, že se mohu s čistou hlavou vrátit domů a věnovat se rodině, ale nemám ráda ty změny a nejistotu, co je v posledních letech v armádě. Bojím se, že přijdu o práci a finanční jistotu. Taky mne zlobí, že nejsou na nic peníze, výzbroj je zastaralá a nemáme co na sebe. Tedy, teď se to možná změní, ale je smutné, že se o armádu začnou politici starat, až když hrozí válka.“

Kolega č. 5

1) Co pro vás znamená být vojákem z povolání?

„Být vojákem z povolání pro mne znamená být poctivý a čestný člověk, odhodlaný sloužit vlasti, zvládající svou odbornost.“

• Co vás k tomu vedlo?

„K tomu, abych se stal vojákem, mne vedla rodinná tradice, jsem třetí generace v našem rodu. Samozřejmě také existenční zajištění rodiny v době před třiceti lety a naprostá nespokojenost s prací na výrobním pásu v továrně po vyučení bez možnosti nějakého postupu.“

• Jakým by podle vás měl/a voják/vojákyňe být?

„Voják by měl být jednoznačně poctivý, čestný, spolehlivý člověk, odborník ve svém zařazení.“

- **Je podle vašeho názoru armáda nezbytná?**

„Podle mého názoru je dnes armáda nezbytná, vzhledem k současné mezinárodní situaci s poznámkou, že by neměla být zneužívána k plnění úkolů, které jí podle mého názoru nepřínáleží (např. hlídání soukromých muničních skladů ve Vrběticích, což je jednoznačně policejní záležitost...).“

2) Má pro vás vedení války nějaké opodstatnění?

„Vedení války má opodstatnění pokud dochází k útisku, napadání, terorizmu a jiné možnosti selhávají, zapojení se do nich je důležité z již uvedených důvodů.“

- **Může lidstvo existovat bez válek?**

„Lidstvo asi bez válek existovat nemůže, vzhledem k náboženským rozdílům, mocenským sklonům atd.“

3) Jaký máte názor na zapojení vojáků AČR do zahraničních misí?

„Zapojení vojáků do misí je důležité z hlediska spolupráce s jinými armádami, získávání zkušeností ve spolupráci s jinými národnostmi. Plnění daného úkolu v mezinárodním prostředí je důležitá a myslím si i nutná zkušenost.“

- **Co vás vedlo k účasti v zahraniční misí?**

„K účasti v zahraniční misí mne vedla možnost, která mi byla nabídnuta v mé odbornosti v rámci spolupráce se zahraničními kolegy, zlepšení jazykových znalostí a hlavně smysl účasti v mírové operaci.“

- **Co vám zkušenost z mise dala a vzala?**

„Co mi zkušenost z mise dala a vzala? Zkušenost z jednání s lidmi jiné kultury, vzala ideály, že je život snadný a jednoduchý.“

4) Co pro vás znamená a jaké pocity ve vás evokuje pojem „smrt“?

„Smrt je pro mě pojem přirozeně patřící k životu, pocity – smutek, ztráta někoho blízkého.“

5) Setkal jste se v rámci služby, nebo v misi s ohrožením života, nebo se smrtí někoho z kolegů?

„V misi při patrolách v příhraničních oblastech, pohyb v blízkosti zaminovaných oblastí, bezcílná střelba do prostoru, kde se pohybujete, krádeže dřeva s použitím zbraní a výbušného materiálu a jejich odhalování při patrolách, to byly život ohrožující akce, stejně jako pohyb ozbrojené osoby v ne zrovna přátelsky přívětivém městě, kde se okolo ozývá střelba.“

• Je možné se s takovou zkušeností opravdu vyrovnat?

„Se smrtí kolegy jsem se osobně nesetkal, ale myslím si, že se s takovou zkušeností nejde asi vyrovnat jen tak. Sám netuším, jak bych na podobný zážitek reagoval.“

6) Měl jste nějaké obavy nebo strach ze smrti v průběhu zahraniční mise?

„Kdykoli při pohybu mimo základnu, ve vztahu k patrolování a plnění povinností v často nezabezpečených oblastech.“

• Jak jste se s tímto strachem vyrovnával vy a vaši kolegové?

„Jak jsme se s tím vyrovnávali? Hlavně důsledným plněním povinností, striktním dodržováním rozkazů a nařízením k neustálému drilování postupů. Ve volném čase sport, četba, společné akce s kolegy, komunikace s rodinou, i když omezená.“

7) Jaký vztah máte k pomoci ze strany psychologické nebo duchovní služby?

„My jsme psychologickou službu neměli, ale měli jsme kaplana, z kterého se po jisté počáteční nedůvěře vyklubal výborný člověk, schopný poradit, zařídit a pořádat různé akce, ale také zahrát na kytaru, zazpívat a bavit se. To vše bez ohledu, zda je člověk věřící nebo ne. Tento člověk je dodnes mým kamarádem, setkáváme se pravidelně.“

• **Využil byste někdy této pomoci?**

„Pomoc jsem nikdy nepotřeboval, ale chodil jsem si k němu společně s ostatními popovídat, zahrát na kytaru, půjčit knížku atd. Doma také tuto potřebu nepocítuji.“

8) Jak vnímáte pověst AČR v očích občanů ČR?

„Pověst AČR se podle mého názoru v očích veřejnost zlepšuje a myslím si, že dost podstatně, vzhledem ke službě v době totalitního režimu.“

9) Co je pro vás v rámci služby nejtěžší a co vás na vaší práci těší?

„Služba v současné době je dost složitá vzhledem k zanedbání armády v minulých letech, nedostatek personálu, materiálu, nemožnost zabezpečit adekvátní výcvik, kumulování funkcí, rozhodování neznalých osob. Potěšující je to, že se situace snad začíná zlepšovat i když velmi, velmi pomalu.“

Kolega č. 6

1) Co pro tebe znamená být vojákem z povolání?

„Sloužit, dělat to, co jsem se naučil. Být tu pro případ obrany země, národa.“

• **Co tě k tomu vedlo?**

„Ve 14 letech to byla touha po tom, stát se vojákem.“

• **Jakým by podle tebe měl/a voják/vojákyň být?**

„Loajální, uvědomělý, člověk se smyslem pro povinnost.“

• **Je podle tvého názoru armáda nezbytná?**

„Bezesporu.“

2) Má pro tebe vedení války nějaké opodstatnění?

„Určitě. Ochrana obyvatel a svrchovanosti republiky, společná obrana států v rámci NATO, ale primárně ta obrana České republiky.“

• Může lidstvo existovat bez válek?

„To je dost filozofická otázka. Lidstvo nikdy neexistovalo bez válek a násilí a to z veřejně prezentovaných důvodů, jako jsou moc, finance a náboženství. Zřejmě ne.“

3) Jaký máš názor na zapojení vojáků AČR do zahraničních misí?

„Samozřejmě že souhlasím. Zase v kontextu obrany republiky a participace na společné obraně.“

• Co tě vedlo k účasti v zahraniční misi?

„Zúročení přípravy, vyzkoušení si schopností v reálném prostředí.“

• Co ti zkušenost z mise dala a vzala?

„Účast v misi mi dala ohromné zkušenosti a kamarády. Takové, které jinak a jinde nezískáš. Nevzala mi absolutně nic.“

4) Co pro tebe znamená a jaké pocity v tobě evokuje pojem „smrt“?

„Konec života. Milosrdná a rychlá smrt.“

5) Setkal ses v rámci služby, nebo v misi s ohrožením života, nebo se smrtí někoho z kolegů?

„Setkal. Setkal jsem se se smrtí zahraničních kolegů, se kterými jsem pracoval a potkával se s nimi. Byli to Dánové a Britové. Bylo období, kdy tam probíhaly poměrně silné úkoly na koaliční síly a v jednom týdnu tam například sedm až osm kluků zemřelo. Samozřejmě plus spousty zraněných, které jsem osobně znal.“

- **Jaké pocity jsi zažíval?**

„Zažíval jsem lítost nad ztrátou a nad tím, že spousta kluků bude do konce života zmrzačených. Lítost, obrovskou lítost.“

- **Je možné se s takovou zkušeností opravdu vyrovnat?**

„Vyrovnat ano, ale stále to má člověk v sobě. Vyrovná se s tím, ale ta zkušenost nikdy nezmizí. Abych se trápil do konce života, to ne, ale uvnitř to je a navždy bude.“

6) Měl jsi nějaké obavy nebo strach ze smrti v průběhu zahraniční mise?

„Nemám a nikdy jsem neměl strach ze smrti. Jediný strach mám z pomalého umírání.“

- **Jak ses s tímto strachem vyrovnával ty a tvoji kolegové?**

„Různě. Například jsem zažil kolegyni, která ze strachu nechtěla ani vylézat ven a přitom to byla psychologka, která tam dělala tlumočnici. Ba co víc, přenášela to na druhé, na ty slabší jedince. Neustále se odreagovala od svého problému tím, že o tom neustále mluvila a některé z kluků tím znervózňovala. Každý se s podmínkami v misi, i strachem vyrovnává jinak. Někdo si čte, někdo hraje hry na počítači, učí se, nebo píše domů. U každého je to individuální. Ideální způsob je, vyrovnat se s tím sám, tak, aby tím ty druhé neobtěžoval.“

7) Jaký vztah máš k pomoci ze strany psychologické nebo duchovní služby?

„Popravdě jsem nikdy tuto pomoc nepotřeboval, i když jsem se s kaplanem i psychologem mnohokrát bavil, vedli jsme diskuze na různá témata, ale šel jsem k nim čistě jen jako kolega, ne proto, že bych měl nějaký problém. Vše v lidské rovině, jako s každým jiným.“

- **Využil bys někdy této pomoci?**

„Nevyužil.“

- **Proč?**

„Beru to spíš tak, že se s nimi sejdu jako s kamarády, ne jako klient. Jsem ochoten si s nimi povídat o všem, o politice, historii, ale odbornou pomoc nevyhledám. Potřeba ale rozhodně jsou, setkal jsem se s vojáky, kteří je vyhledávali a to nejen v misi. Zvláště kaplana, a to především kluci z jižní Moravy, kteří k tomu náboženství mají asi blíž. Tvrdím, že i kdyby člověk měl pomoci jen jednomu z tisíce, tak je to dobře.“

8) Jak vnímáš pověst AČR v očích občanů ČR?

„Armáda je nedílnou součástí společnosti. Jaká je společnost, taková je armáda. Jsou lidi, kteří a priori v ozbrojených složkách vidí nástroj moci a cítí vůči nim averzi nebo nepřátelské postoje. Dále jsou lidé, kteří si uvědomují naši důležitost a potřebu a další, kteří toto vůbec neřeší.“

9) Co je pro tebe v rámci služby nejtěžší a co tě na tvé práci těší?

„Nejtěžší je pro mne sledovat to, že armáda je nástrojem politiků a ne naopak. Když mám přijít do práce, je pro mne největší výzvou, přesvědčit se, že to, co dělám, má nějaký smysl. Sám pro sebe a ryze sobecky musím říci, že dělám to, co mne odjakživa naplňovalo a co jsem chtěl dělat, i když nás obklopují jen samé překážky a místo toho, aby to fungovalo tak jak má, jsme sami sobě protivníky, takže vlastně žádného vnějšího nepřítele ani nepotřebujeme.“

Kolega č. 7

1) Co pro vás znamená být vojákem z povolání?

„Dělám práci, která mne ještě pořád baví. Samozřejmě, že i já si občas říkám, jestli to mám všechno zapotřebí, ale to většinou rychle odezní.“

- **Co vás k tomu vedlo?**

„Já jsem ukončil základní vojenskou službu a bylo mi nabídnuto pokračovat jako voják v další službě a jet do mise. Chtěl jsem si to zkusit a vidíte, jsem vojákem dodnes.“

- **Jakým by podle vás měl/a voják/vojákyne být?**

„Voják musí dodržovat nějaké hodnoty, netočit se jako korouhvička. Dokážu ocenit u některých nadřízených, že si uvědomují, že tam nejsou sami, že se kolem nich netočí celý svět a že mají pod sebou i lidi, které musí vést a být jim příkladem. Nestačí, aby se vás podřízení báli, ale musí si vás především vážit pro vaši přirozenou autoritu. Nestačí být jen odborníkem, ale dokázat to použít i v životě.“

- **Je podle vašeho názoru armáda nezbytná?**

„Určitě. Dokladuje to stav v poslední době. Od konce studené války se chlácholíme, že je vše v pořádku a ejhle. Ono je to najednou všechno úplně jinak. Armáda je důležitá nejen pro obranu státu, ale i při přírodních katastrofách a podobných situacích. Mrzí mne, že dřív to fungovalo. Měli jsme vybavení, techniku a dodnes lidé na Moravě vzpomínají, jak jsme jim po povodních pomáhali. Doby národního uvědomění z dob první republiky jsou bohužel už pryč, hrdost na armádu taky, ale to je prostě jen jiná doba.“

2) Má pro vás vedení války nějaké opodstatnění?

„To je složité. Dřív jsem si říkal, jak je úžasné účastnit se zahraničních misí, ale také jsem z toho vystřízlivěl. Člověk přijde na to, že je všechno úplně jinak, než se mu prezentovalo, že působí spíš jako žoldák za zájmy nadnárodním molochu a stát z toho nemá vlastně nic. K tomu se člověk dopravuje časem, ale válka jako taková určitě smysl nemá a bohužel v této době jde pouze o udržování zón vlivu.“

- **Existují podle vás důvody, proč je důležité zapojit se do války?**

„Pouze pro obranu vlasti a při přímém ohrožení státu. Nevidím důvod, proč bych válčil například s Ruskem, vždyť s naší mini-armádou na to nemůžeme mít ani ambice. Opakuji, válčit jen pro obranu vlasti a evropské kultury, pokud se zaměříme na nebezpečí hrozící ze strany IS.“

- **Může lidstvo existovat bez válek?**

„Na to bychom museli být jako lidstvo úplně inteligenčně a duševně jinde. Lidé neválčit nedokáží a obávám se, že lidstvo toho nikdy nebude schopno.“

3) Jaký máte názor na zapojení vojáků AČR do zahraničních misí?

„Pokud by to mělo smysl a opodstatnění v rámci obrany vlasti a kultury, tak rozhodně ano.“

- **Co vás vedlo k účasti v zahraniční misi?**

„Zvědavost, alespoň u té první. Tam jsem zjistil, jak to dokáže v armádě fungovat. Na všechno jsou peníze, vybavení a má to nějaký smysl. Když už byl nějaký úkol, musel se vyřešit a šlo to bez těch věčných byrokratických obstrukcí a problémů, jako jsou tady doma. Pak je ale šok, vrátit se zpátky a zvyknout si. Srovnával jsem se vždy několik měsíců po každé misi. A nebudeme si nic nalhávat, peníze byly také velkou motivací.“

- **Co vám zkušenost z mise dala a vzala?**

„Vzala mi iluze. Člověk si představoval, že problémy, které se té dané oblasti vyskytovaly, jsou takové a makové a teprve tam člověk zjistil, že je to mnohdy úplně jinak. Otevřelo mi to tam hodně oči. Dnes si všechny informace z medií důkladně filtruji a porovnávám zdroje, nejsem taková naivka jako dřív. Získal jsem odborné zkušenosti a přátele. Dobré přátele na celý život, pro které bych udělal všechno na světě a doposud se s nimi setkávám.“

4) Co pro vás znamená a jaké pocity ve vás evokuje pojem „smrt“?

„Vybaví se mi samozřejmě negativní zážitky, ať už z civilního života nebo i z misi. Člověk nad tím přemýšlí první měsíc, ale časem otupí, protože ví, že s tím nic neudělá a nic neovlivní, i když dodržuje všechny bezpečnostní pravidla a má neprůstřelnou vestu. Je důležité najít tu správnou mez, aby člověk úplně neotupěl, anebo zbytečně neriskoval. Slovo smrt ve mě ale nic zvláštního nevyvolává.“

5) Setkal jste se v rámci služby, nebo v misi s ohrožením života, nebo se smrtí někoho z kolegů?

„Měli jsme smrták i spoustu různých zranění. Je to prostě masakr a šok. Hrozným způsobem taková věc sestřelí celý kolektiv.“

• Je možné se s takovou zkušeností opravdu vyrovnat?

„Teprve tehdy začne člověku spousta věcí docházet. Člověk si říká, že tam v té rakvi mohl být on a musí si to v sobě nastavit a srovnat si to sám v sobě. Nejhorší je překonat ten šok, zjištění, že ten člověk už tady není a vyhrabat se z toho. Samozřejmě, že se s tím člověk vyrovnat musí, ale určitě přeformátuje své životní hodnoty a začne myslet na věci z jiného pohledu. Co kdyby se to stalo mě, co by dělala rodina apod.“

6) Měl jste nějaké obavy nebo strach ze smrti v průběhu zahraniční mise?

„Strach k našemu povolání patří. Beze strachu bychom byli nebezpeční sobě, ale hlavně lidem okolo sebe, zvlášť v bojových misích. Takový velký hrdina může udělat obrovský průšvih a ostatní ho vlastně jenom hlídají, aby je do toho nezatáhl. Klasický, zdravý strach k vojákovu patří, a kdo ho nemá, tak v armádě nemá co dělat.“

• Jak jste se s tímto strachem vyrovnával vy a vaši kolegové?

„Hlavně sportem, protože nic jiného tam vlastně nebylo. Všechno se naštěstí vždy dalo zvládnout, ale pokud člověk nezažije nějakou tragédii nebo opravdové

ohrožení na vlastní kůži, vlastně neví, jak se zachová a jak se s tím dokáže vypořádat. Myslím, že člověk nemá meze. Udělá všechno, aby se fyzicky i psychicky zachoval při životě.“

7) Jaký vztah máte k pomoci ze strany psychologické nebo duchovní služby?

„Ze strany psychologické služby mám vztah velmi záporný a to především i na základě vlastní zkušenosti. Psycholog byl mnohdy víceméně na obtíž, i když samozřejmě nejde házet všechny do jednoho pytle. My jsme ale měli vyložené smůlu na člověka, jehož jediná zábava byla hledat problémy tam, kde nebyly a dokonce vydedukoval a přednesl na velitelském shromáždění zjištění, že se na naší rotě chystá vzpoura nebo puč, což se samozřejmě nezakládalo na pravdě. Pro nás mnohem více práce udělal duchovní, protože s námi mluvil jako člověk a ne jako rádoby odborník, který neumí naslouchat, jen hledá problémy. Kaplan vše uváděl na správnou míru, aby lidé mohli v klidu přežít už tak těžké období.“

• Využil byste někdy této pomoci?

„Pomoc psychologa nikdy. Ke kaplanovi bych šel klidně. V misi jsem k němu chodil rád, protože jsem věděl, že on, i když duchovní, má úplně stejné problémy jako já a dokáže pomoci i v té psychologické rovině.“

8) Jak vnímáte pověst AČR v očích občanů ČR?

„Povědomí lidí je hodně závislé na tom, co se zrovna ve společnosti děje. Různé průšvihy, korupční aféry způsobují na pověsti armády veliké škody, ale ideální stav vidím například v dobách první republiky, kdy lidi projevovali obrovské nadšení, podporu a šli bez přemýšlení bojovat pro svou vlast a rodiny. Dnes se to zdá díky té naší konzumní společnosti jako nesplnitelný sen, ideál, ale myslím, že naše pověst dnes není tak hrozivá jako dřív.“

9) Co je pro vás v rámci služby nejtěžší a co vás na vaší práci těší?

„V současnosti je pro mne nejtěžší nastavit si to tak, aby to fungovalo. Stal jsem se velitelem čety a je to pro mne nová zkušenost. Musím si najít správnou cestu jak k podřízeným, tak nadřízeným. Nesnáším direktivní chování, ale nevím, zda bude možné najít nějakou zlatou střední cestu. Nechci být za hlupáka a přeji si, aby to fungovalo i profesně. Těší mne toho čím dál tím méně, ale baví mne práce s lidmi a zahřeje pocit, že něco funguje jak má.“

Kolegyně č. 8

1) Co pro tebe znamená být vojákem/vojákyň z povolání?

„Být vojákem pro mne znamená být fyzicky i duševně připraven bránit naši zemi v případě nouze, a to bez ohledu na možné následky.“

• Co tě k tomu vedlo?

„Vedla mne k tomu především rodinná tradice, otec byl též voják a v tehdejší době i sociální jistota při práci v AČR.“

• Jakým by podle tebe měl/a voják/vojákyň být?

„Jak už napovídá text naší přísahy, voják by měl být především statečný a ukázněný. Dalšími požadovanými vlastnostmi by měl být určitě kladný vztah k naší vlasti, schopnost poslouchat pokyny nadřízených, být odborně schopným, fyzicky a zdravotně připraven na plnění úkolů a určitě se po něm vyžaduje též velká míra flexibility.“

• Je podle tvého názoru armáda nezbytná?

„Bez vlastní armády není stát svrchovaným, určitě tedy nezbytná je.“

2) Má pro tebe vedení války nějaké opodstatnění?

„Vedení války by měla být až poslední možnost, jak se vypořádat s problémy, nicméně někdy je skutečně opodstatněná.“

- **Existují nějaké důvody, proč je důležité zapojit se do války?**

„Udržení svrchovanosti státu, ochrana občanů. Určitě není důvodem pro válku rozšiřování vlastního území, mocenské ambice, využívání přírodních zdrojů napadeného státu.“

- **Může lidstvo existovat bez válek?**

„Muselo by být duševně vyspělejší. Za stávajících okolností mi to nepřipadá reálné.“

3) Jaký máš názor na zapojení vojáků AČR do zahraničních misí?

„Upřímně řečeno rozpačitý. U některých misí vyvstává otázka morální oprávněnosti operovat na území jiného státu takovýmto způsobem, i když je vše jinak právně v pořádku. Na druhou stranu přináší účast v zahraniční operaci nepřenositelné zkušenosti.“

- **Co tě vedlo k účasti v zahraniční misí?**

„Rozhodnutí velitele. Žádost do mise jsem si samostatně nepodávala.“

- **Co ti zkušenost z mise dala a vzala?**

„Naučila jsem se komunikovat v mé oblasti na mezinárodní úrovni. Poznala jsem jinou kulturu, jiné prostředí. Musela jsem se naučit jednat operativně a flexibilně, věci se měnily každým okamžikem. Negativně mne to ovlivnilo v tom, že jsem se naučila nedůvěřovat lidem. V tomto konkrétním případě se jednalo o lokální pracovníky v Afghánistánu, kteří byli schopni člověka zabít i přes dřívější dobrou spolupráci. Radikální skupiny si je získávaly vyhrožováním přes jejich rodinu.“

4) Co pro tebe znamená a jaké pocity v tobě evokuje pojem „smrt“?

„Sám o sobě pojem „smrt“ nevnímám negativně, jde o naprosto nevyhnutelnou záležitost, se kterou se člověk musí smířit. Je však také důležité, jakým způsobem k ní dojde. Pokud se jedná o násilnou záležitost, nehodu, vyvrcholením nemoci, evokuje to ve mně pocity samozřejmě nepříjemné.“

5) Setkala ses v rámci služby, nebo v misi s ohrožením života, nebo se smrtí někoho z kolegů?

„Nesetkala. V misi jsem se s ní setkala vždy přenosně, z kamerových záznamů, hlášení, nebo ze zpravodajských informací.“

6) Měla jsi nějaké obavy nebo strach ze smrti v průběhu zahraniční mise?

„Ano, měla. Co se týče pocitu neustálého ohrožení v oblasti s možností každodenního útoku. Postupem doby se s tím člověk sžil a nevnímal to tak intenzivně, i když útoky byly časté. Stala se z toho rutina.“

• Jak ses s tímto strachem vyrovnávala ty a tvoji kolegové?

„Celé úkolové uskupení před misí prošlo přípravou, ve které jsme neustále procvičovali kritické situace, až se z toho stala automatická rutinní záležitost. I díky tomu jsme všichni život ohrožující situace zvládali dobře. Pokud se s tím někdo poněkud hůře vyrovnával, pomohl humor ostatních spolubojovníků. V této oblasti jsme naštěstí neměli žádné problémy.“

7) Jaký vztah máš k pomoci ze strany psychologické nebo duchovní služby?

„Nebráním se jí. Velmi však záleží na samotné osobě psychologa či kaplana.“

• Využila bys někdy této pomoci?

„Pomoci bych využila pouze v případě mojí bezmezné důvěry v konkrétního člověka. Kdyby mi někdo nesedl, tak bych jeho pomoc odmítla.“

8) Jak vnímáš pověst AČR v očích občanů ČR?

„Průběžně a pomalu se zlepšuje, ale stále je na velmi nízké úrovni. Lidé debatují o potřebě armády, i když v posledních měsících kvůli migrační krizi to již není na pořadu dne. Závidí finanční ohodnocení a výhody vojáků z povolání. Myslím však, že vzhledem k situaci ve světě její prestiž bude stále více stoupat.“

9) Co je pro tebe v rámci služby nejtěžší a co tě na tvé práci těší?

„Je zde kladen naprosto nepochopitelný důraz na byrokratické záležitosti, papírování se stává neúměrné, bohužel i na úkor vojenského výcviku, který by měl být prioritní. Často se stává, že i přes plánování se sejde tolik úkolů naráz, že se člověk dostává do stresu a pracuje i doma, to je však určitě i v jiných profesích, nejen u armády. Těší mne možnost komunikovat s lidmi, s kterými si rozumím a s kterými mám stejné či podobné zájmy. Finanční ohodnocení je pro mne též dostačující.“

ZÁVĚR

V rámci této práce jsem se snažila přiblížit postoje vojáků AČR k tématům, které jsou spojené s jejich službou v ozbrojených složkách. V teoretické části jsem se pokusila nastítnit témata, které k vojákům neodmyslitelně patří a v praktické části jsem uvedla na základě provedených rozhovorů jejich názory a postoje, které zastávají především k problematice služby, smrti či strachu prožívaného v zahraničních misích.

I když se domnívám, že výsledky výzkumu za pomoci metody rozhovorů neodhalily žádné nečekané nebo nové informace, jistě jsou zajímavou sondou do pocitů a názorů poměrně malé skupiny vojáků z povolání, kolegů stejné posádky, kteří se účastnili zahraničních misí a pro účely mé práce byli velkým přínosem. Hovořit o tématech jako je smrt, strach či služba v zahraničí, není jistě vůbec jednoduché a pro mnohé to bylo těžší, než by se dalo očekávat. Vyrovnat se s vlastními pocity, odhalit své obavy, přiznat, že jsme zcela stejní jako ostatní lidé, to vyžaduje mnoho osobní odvahy, která se od vojáků očekává zcela automaticky, jen v jiných souvislostech. Tato práce snad dopomůže k přiblížení postojů vybraných kolegů, příslušníků armády, kteří se museli, musí a budou muset vyrovnávat s událostmi a zkušenostmi, které ostatní lidé nikdy nezažijí a mnohdy je neumí pochopit či přijmout. Armáda zastupuje velmi specifickou oblast lidské činnosti, protože v sobě zahrnuje mnoho požadavků, problémů, výzev, které je zapotřebí řešit zvláště v průběhu nasazení velmi rychle a co nejefektivněji, protože pokud se tak neděje, každý může ztratit to nejcennější, a to život. Tento obrovský tlak a obtížnost úkolů může na každém vojákovi zanechat svou daň a je na každém jednotlivci, jak se s tím dokáže vyrovnat. Z výstupů rozhovorů je patrné, že někteří z dotazovaných se myšlenkám na smrt vyhýbají, snaží se zahnat strach, který její přítomnost vyvolává. Bojují s pocity, které by jim mohly znesnadnit plnění úkolů a přežití v již tak extrémních podmínkách. Ti, kteří si svou smrtelnost dokáží připustit a strach považují za přirozenou součást svého života, o to víc zasluhují obdiv, protože musí

překonávat sami sebe a své obavy mnohem intenzivněji, přesto poctivě zdolávají překážky, které jim jejich práce předkládá.

Cílem mé práce nebylo pouze zjistit, jak se vojáci smiřují s nebezpečím a možností úmrtí v zahraničních misích, ale pokusila jsem se přiblížit i jejich názory na nasazení naší armády do válečných konfliktů a jejich pohled na poskytovanou pomoc ze strany psychologické a duchovní služby AČR. Je zřejmé, že nemohu názory získané v rámci této práce aplikovat na zbývající část armády, jelikož má práce zahrnovala pouze malý vzorek účastníků výzkumného šetření. Přesto je zajímavé, jak v mnoha případech byly některé názory podobné a vykazovaly shodné znaky. Ať v pohledu na službu, či problematiku války. A tak rozdílné, co se týká ryze vnitřních postojů k tématům smrti a strachu. Usuzuji, že každý voják, ač anonymní ve své uniformě, kterou nosí tisíce dalších, omezený rozkazy a vojenskými předpisy, musí být upřímný a otevřený k problémům dnešní doby. I když se zdá, že armáda je pouze nástrojem v rukou politiků, vojáky stojí za to vyslechnout a poučit se z jejich zkušeností.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

MONOGRAFIE

- ARIES, P. *Dějiny smrti II*. Praha: Argo, 2000. ISBN 80-7203-293-3.
- BALÁŽ, V.; KOLÁŘ, F.; LIŠKOVÁ, J.; PLUHAŘOVÁ, A.; SYNEK, P. *Smrt, jako součást života*. Praha: Národní institut dětí a mládeže MŠMT, 2008. ISBN 978-80-86784-64-9.
- DAVIES, D. J. *Stručné dějiny smrti*. Praha: Volvox Globator, 2007. ISBN 978-80-7207-628-4.
- DZIAKOVÁ, O. *Vojenská psychologie*. Praha/Kroměříž: Triton, 2009. ISBN 978-80-7387-156-7.
- FLAMMARION, C., *Tajemství smrti*. Frýdek – Místek: Iris RR, 1995. ISBN 80-85888-08-4.
- GRÜN, A. *Smrt v životě člověka*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997. ISBN 80-7192-221-8.
- HAŠKOVCOVÁ, H. *Rub života-líc smrti*. Praha: Orbis, 1975. ISBN 11-107-75.
- HENDL, J. *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.
- CHOPRA, D. *Hluboké rány v duši*. Praha: Knižní klub, 2005. ISBN 80-242-1440-7.
- KAST, V. *Úzkost a její smysl*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0160-1.
- KEEGAN, J. *Historie válečnictví*. Praha/Plzeň: Beta-Dobrovský, 2004. ISBN 80-7306-116-3.
- KERRIGAN, M. *Historie smrti*. Praha: Deus, 2008. ISBN 978-80-87087-55-8.
- KREJČÍ, O. *Válka*. Praha: Professional Publishing, 2011. ISBN 978-80-7431-063-8.
- KÜBLER-ROSSOVÁ, E. *O životě po smrti*. Turnov: Arica, 1992. ISBN 80-900134-7-3.
- KUSHNER, H. S. *Překonání strachu*. Praha: Vyšehrad, 2010. ISBN 978-80-7429-062-6.
- LESHAN, L. *Psychologie války*. Praha: BB Art, 2004. ISBN 80-7341-178-4.

- LEWIS, C. S. *Svědectví o zármutku*. Praha: Návrat domů, 1995. ISBN 80-85495-55-4.
- MACHIAVELLI, N. *Úvahy o vládnutí a o vojenství*. Praha: Naše vojsko, 1987. ISBN 28-066-86.
- NAKONEČNÝ, M. *Lidské emoce*. Praha: Academia, 2000. ISBN 80-200-0763-6.
- NORBERT, E. *O osamělosti umírajících*. Praha: Nakladatelství Franze Kafky, 1998. ISBN 80-85844-39-7.
- OPATRŇNÝ, M.; KOZÁK, J.; LAŇKA, J.; MÍČKA, R. *Východiska a perspektivy duchovní služby u policie*. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2012. ISBN 978-80-7394-391-2.
- PAYNE, J. *Smrt – jediná jistota*. Praha: Triton, 2008. ISBN 978-801-7387-046-1.
- REJZEK, J. *Český etymologický slovník*. Voznice: Leda, 2001. ISBN 80-85927-85-3.
- RIEMANN, F. *Základní formy strachu*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-313-7, str. 11-12.
- SARTRE, J. P. *Bytí a nicota*. Praha: Oikoymenh, 2006. ISBN 80-7298-097-1.
- SCHOPENHAUER, A. *O smrti*. Brno: Zvláštní vydání, 1996. ISBN 80-85436-41-8.
- ŠÍGL, M. *Co víme o smrti*. Praha: Epoque, 2006. ISBN 80-87027-11-6.
- STEJSKAL, M. *Moudrost starých Římanů*. Praha: Odeon, 1990. ISBN 80-207-0096-X.
- ŠIKLOVÁ, J. *Vyhoštěná smrt*. Praha: Kalich, 2013. ISBN 978-80-7017-197-4.
- VIZINOVÁ, D.; PREISS, M. *Psychické trauma a jeho terapie*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-284-X.

INTERNETOVĚ ZDROJE

- BRICHČÍNOVÁ, K. *Duchovní služba v armádě*. Rozhovor s Mons. Holubem [online] 2011 [cit. 2015-11-09]. Dostupné na: <http://www.caritasetveritas.cz/index.php?action=openfile&pkey=62>.

- Církevní dokumenty - Gaudium et Spes [online]. 2008 [cit. 2015-01-17]. Dostupné na: [http:// pol-etika.ktf.cuni.cz/articles.php?lng=cz&pg=196](http://pol-etika.ktf.cuni.cz/articles.php?lng=cz&pg=196).
- Citáty. [online]. 2015 [cit. 2015-07-22]. Dostupné na: <http://citaty.net/citaty-o-smrti/>.
- Duchovní služba AČR [online]. 2015 [cit. 2015-08-12]. Dostupné na: <http://www.kaplani.army.cz/index.php?id=1>.
- Duchovní služba AČR. Vojenští kaplani [online]. 2015 [cit. 2016-15-01]. Dostupné na: <http://www.kaplani.army.cz/vojensti-kaplani>.
- FEDORKOVÁ, J. *Útěcha-podpora-povzbuzení* [online]. 2011 [cit. 2015-26-12]. Dostupné na: http://www.acr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/_utecha_-_podpora_-_povzbuzeni_-57979/Spolek_pro_vojenska_pietni_mista [online]. 2015 [cit. 2015-08-08]. Dostupné na: <http://www.vets.cz/vpm/statistika/>.
- HALADOVÁ, O. *Vojenští kaplani v Praze debatují nejen o etických otázkách* [online]. 2011 [cit. 2015-11-09]. Dostupné na: <http://www.acr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/vojensti-kaplani-v-praze-debatuji-nejen-o-eticky-otazkach-51477/>.
- Historie a druhy vojenských přísah [online]. 2015 [cit. 2015-07-22]. Dostupné na: <http://www.acr.army.cz/historie/-10111/>.
- Ministerstvo obrany [online]. 2004-2014 [cit. 2015-08-08]. Dostupné na: <http://www.mise.army.cz/historie-misi/zahynuli/prehled-smrtelne-zranenych-prislusniku-acr--100629/>.
- Ministerstvo obrany. Boj o vojákovu duši [online]. 2004-2014 [cit. 2015-08-12]. Dostupné na: <http://www.mocr.army.cz/scripts/detail.php?id=1417>.
- NĚMEC, P. *I kaplan je vojákem*. Článek por. Petra Němce. Army.cz [online]. 2006 [cit. 2015-11-09]. Dostupné na: <http://www.army.cz/acr/kfor8/kfor/kaplan.html>
- Pražská diecéze Církve československé husitské [online]. 2013 [cit. 2015-08-12]. Dostupné na: <http://www.ccs Praha.cz/nase-aktivity/armadni-kaplani.html>.

- Signum Belli [online]. 2015 [cit. 2015-08-08]. Dostupné na: <http://1914.valka.cz/pages/statistika.php>.
- SENKOVÁ, Z.; LUPTÁKOVÁ, V. *Rozhovor s Eduardem Stehlíkem* [online]. 2015 [cit. 2015-26-12]. Dostupné na: http://www.rozhlas.cz/dvojka/jaktovidi/_zprava/eduard-stehlik-cesi-si-nevazi-svych-valecnych-veteranu--1419035.
- VANÍČKOVÁ, B. *Rozhovor s hlavním kaplanem Kozlerem* [online]. 2015 [cit. 2015-08-15]. Dostupné na: http://www.denik.cz/z_domova/kaplan-kozler-neovlivnuji-prispivam-jsem-vojak-i-k.html.
- Víra.cz [online]. 2015 [cit. 2015-12-26]. Dostupné na: <http://www.vira.cz/Texty/Clanky/Historie-duchovni-sluzby-v-armade.html>.
- 2. světová válka [online]. 2015 [cit. 2015-08-08]. Dostupné na: <http://www.2valka.estranky.cz/clanky/pocty-obeti-jednotlivych-zemi/www.ccfgsaskv.cz.html>.

TIŠTĚNÉ PUBLIKACE

DECKEROVÁ, J. „V zájmu a pro dobro vojáků.“ *Rozhovor s Janem Kozlerem*. A-REPORT 1/2011. ISSN 1211-801X.

DECKEROVÁ, J. „Co s šrámy na duši?“ A-REPORT 3/2010. ISSN 1211-801X.

LANG, P. „První kaplanka.“ A-REPORT 4/2013. ISSN 1211-801X.

MAREK, V. „Zaujat službou.“ *Rozhovor s Jaroslavem Knichalem*. A-REPORT 3/2011. ISSN 1211-801X.

MAREK, V. „Místo pilota arcibiskupem.“ *Rozhovor s Dominikem Dukou*. A-REPORT 4/2011. ISSN 1211-801X.

MAREK, V. „Nejen Vojáci společně.“ A-REPORT 9/2011. ISSN 1211-801X.

MAREK, V. „Hrdinové obou válek.“ A-REPORT 3/2014. ISSN 1211-801X.

DALŠÍ ZDROJE

Rozkaz Ministra obrany ČR č. 19/1998. Zřízení duchovní služby v rezortu Ministerstva obrany.

ABSTRAKT

KREJČIŘÍKOVÁ, J. Smrt a voják AČR. České Budějovice: Bakalářská práce. Jihočeská univerzita. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky 2016. Vedoucí práce: Mgr. Tomáš Veber, Th.D.

Klíčová slova: smrt, voják, armáda, zahraniční mise, válka, strach, psychologická a duchovní pomoc.

Tato bakalářské práce se zabývá tématem smrti a nebezpečí v zahraničních misích pohledem vojáků z povolání, kteří v rámci své služby nasazují život na mnoha místech světa. Práce se v teoretické části věnuje tématy spojené se smrtí, válkou, strachem a s příslušníky armády. Praktické část obsahuje rozhovory s vojáky, kteří se účastnili zahraničních misí a mohou svými názory vnést do témat bakalářské práce vlastní, osobitý pohled na témata spojená se smrtí a ohrožením života. Cílem bakalářské práce je pochopit, jak vojáci AČR vnímají smrt a nebezpečí v rámci své služby a jakou roli hraje v jejich životech služba v armádě, kde je možnost nasazení v rámci válečného konfliktu více než pravděpodobná.

ABSTRACT

KREJČIŘÍKOVÁ J., Death and a Czech Army personnel. České Budějovice: Bachelor thesis. University of South Bohemia. Theological faculty. Department of pedagogy 2016. Supervisor: Mgr. Tomáš Veber, Th.D.

Key words: death, soldier, army, foreign mission, war, fear, psychological and spiritual help.

This bachelor thesis examines the topic of death and danger during foreign military missions from the perspective of professional soldiers who often, for the sake of their duty, place their lives at risk at numerous locations all over the globe. The theoretical part of the thesis describes subjects regarding death, wars, fear and military personnel. The practical part contains interviews with soldiers who have participated in foreign missions and therefore can offer their insight about the mentioned topics based on personal experience. The goal of the thesis is to comprehend how soldiers of the Czech Army perceive death and risks they take in the course of their active duty and what role the service exactly plays in their lives considering the great likelihood of being deployed in an armed conflict.